

VILNIAUS UNIVERSITETAS
FILOSOFIJOS FAKULTETAS
UGDYMO MOKSLŲ INSTITUTAS

Evaldas Mankevičius

Edukologijos studijų programa
Magistro darbas

**Pedagogas katalikiškoje mokykloje: profesinė karjera kaip
mokyklos tapatybės dėmuo**

Darbo vadovė doc. dr. Vita Venslovaitė

Vilnius
2025

Santrauka

Pedagogas katalikiškoje mokykloje: profesinė karjera kaip mokyklos tapatybės dėmuo

Pastaruoju metu ugdymo sferoje vis daugiau dėmesio skiriama ne vien akademiniam rezultatams, bet ir ugdymo įstaigų tapatybei. Katalikiškos mokyklos išsiskiria tikslu ugdyti visapusišką žmogų, remiantis Bažnyčios mokymu ir krikščioniškuoju pasaulėvaizdžiu. Magistro darbe analizuojama pedagogo profesinė karjera kaip katalikiškos mokyklos tapatybės dėmuo. Norėta sužinoti, kaip pedagogų profesinė veikla padeda formuoti katalikiškos mokyklos tapatybę. Tyrimas grindžiamas prielaida, jog katalikiškų mokyklų mokytojai reikšmingai prisideda prie mokyklos tapatybės formavimo. Tyrimui atlikti pasirinkta kokybinė metodologija. Apklausti 8 mokytojai, turintys darbo patirties nekatalikiškose ir katalikiškose mokyklose.

Išsiaiškinta, kad katalikiškose mokyklose yra derinami formaliojo ir dvasinio ugdymo tikslai, labiausiai išryškėja stiprus bendruomeniškumas, tarpusavio santykiai. Pedagogai per savo profesinę karjerą reikšmingai prisideda prie katalikiškos mokyklos tapatybės formavimo, turėdami galimybę augti profesinėje ir dvasinėje plotmėje. Tačiau susiduriama su iššūkiais – religinių praktikų pertekliumi, galios disbalansu tarp pedagogų ir mokyklos vadovybės, pasigendama konstruktyvaus dialogo, padedančio kurti pasitikėjimu grįstus darbo santykius, o visa tai sudaro chaotiškos mokyklos struktūros įvaizdį.

Šis darbas gali būti aktualus edukologijos srities tyrėjams, nagrinėjantiems organizacijų kultūrą, įstaigos tapatybės formavimosi procesus, mokytojo profesinės karjeros problematiką. Taip pat jis gali padėti spręsti problemas, kylančias dėl tikėjimo ir ugdymo sąveikos, religijos integracijos į ugdymo praktikas ir šiuolaikinių mokyklų iššūkių sekuliarėjančios visuomenės kontekste.

Summary

The Teacher in a Catholic School: Professional Career As a Component of School Identity

Recent educational research has increasingly focused not only toward academic results but also toward the identity of educational institutions. Catholic schools are distinguished by their goal of educating the whole person, based on the teachings of the Church and a Christian worldview. This master's thesis analyzes the professional career of a teacher as a component of a Catholic school's identity. This study aimed to understand how teachers' professional activity contributes to the formation of the identity of a Catholic school. The research is based on the assumption that teachers in Catholic schools significantly contribute to shaping the school's identity. A qualitative methodology was chosen for the study. Eight teachers with experience working in both Catholic and non-Catholic schools were interviewed.

Findings revealed that Catholic schools combine the goals of formal and spiritual education, with a strong sense of community and interpersonal relationships standing out most clearly. Throughout their professional careers, teachers significantly contribute to the development of a Catholic school's identity, having the opportunity to grow both professionally and spiritually. However, challenges were identified – such as an excess of religious practices, a power imbalance between teachers and school leadership, and a lack of constructive dialogue that could help build trust-based working relationships. These factors collectively contribute to a perception of a chaotic school structure.

This work may be relevant to researchers in the field of education who study organizational culture, the processes of institutional identity formation, and the issues of teachers' professional careers. It may also contribute to addressing problems arising from the interaction between faith and education, the integration of religion into educational practices, and the challenges modern schools face in an increasingly secular society.

Turinys

Įvadas.....	5
Katalikiškos mokyklos samprata	7
Katalikiškasis ugdymas	9
Pedagogas – mokyklos kūrėjas ir kūrinys	11
Pedagogų motyvacija.....	12
Pašaukimas	14
Sekuliarizacija	15
Akademiškumas.....	16
Katalikiškos mokyklos tapatybė.....	19
Vertybės ir etosas	20
Tyrimo metodologija ir etika	24
Empirinio tyrimo rezultatai	26
Diskusija	48
Išvados.....	50
Literatūra ir šaltiniai	51
Priedai.....	59

Ivadas

Darbo naujumas ir aktualumas. Mokyklos patirtis yra vienas reikšmingiausių žmogaus gyvenimo etapų. Pastaruoju metu šiuolaikinėje švietimo sistemoje vis daugiau dėmesio teikiama ne tik ugdymo turiniui ar akademiniams pasiekimams, bet ir ugdymo įstaigos tapatybės sampratos paieškoms. Katalikiškos mokyklos yra bendrosios ugdymo sistemos dalis, išsiskiriančios tuo, kad be formaliojo ir neformaliojo švietimo programų vykdymo jose jautriai atliepiamas konkretaus laikotarpio kontekstas ir iššūkiai, remiantis krikščioniškąja antropologija ir Katalikų Bažnyčios mokymą atspindinčiais ugdymo filosofijos principais (11 str. Katalikiškojo ugdymo sistemos samprata, 2012). Pedagogų, artimiausiai susiduriančių su visais mokyklos bendruomenės nariais, vaidmuo katalikiškose mokyklose įgyja ypatingą reikšmę – jie ne tik perduoda žinias, bet ir liudija vertybes, formuoja ugdymo įstaigos tapatybę. Tokiu būdu mokykla kartu su pedagogais pasirenka eiti individualiu keliu, laikantis tų pačių vertybinių gairių, padedančių kurti unikalias bendruomenės patirtis ir išsiskirti iš kitų (Mankevičius, 2022). Todėl katalikiškų mokyklų tapatybės tema yra nagrinėjama užsienyje, mažiau – ir Lietuvoje.

Mokytojas dažnai yra pavyzdys mokiniams dėl savo ypatingų savybių, gebėjimų profesiniame lauke, o kartais dėl kažko daugiau – kuo jis pats tiki ir ką rodo kitiems (Barbierato, 2019). Šiandieninėje visuomenėje profesinė karjera vertinama per neapbrėptų galimybių, poreikių patenkinimo ir konkurencijos darbo rinkoje prizmę. Pedagogų trūkumas sudaro galimybes pasirinkti darbo vietą, atitinkančią lūkesčius, vertybinę orientaciją ir ideologinę kryptį. Nors visuomenėje vyrauja stereotipai, o religinės bendruomenės susiduria su sekuliarizacijos keliamais iššūkiais, katalikiškos mokyklos išlaiko savo stiprias pozicijas ugdymo sistemos lauke augančiu mokinių skaičiumi, akademinių pasiekimų aukštumomis, taip pat jose nejaučiamas pedagogų trūkumas (Mankevičius, 2022). Profesinės karjeros kontekste mokytojai vadovaujami savo pasaulėžiūra, tačiau katalikiška mokykla įpareigoja jį būti tuo, kuris „tobulėja profesinėje srityje ir kaip tikintysis krikščionis įsisaikina konkrečios mokyklos ugdymo tradicijoje“ (36 str. Katalikiškojo ugdymo sistemos samprata, 2012).

Kadangi dažnai įstaigos tapatybės formacija siejama su mokyklos steigėjais arba vadovais, dažnai pamirštama, kad įsitraukdamas į konkretaus profilio ugdymo įstaigos veiklą, pedagogas per savo vidinius įsitikinimus ir jų raišką santykiuje su kitais tampa tuo, kuris taip pat padeda formuoti ne tik mokinių, bet ir visos mokyklos tapatybę. Katalikiškos mokyklos mokytojo vaidmuo – liudyti Dievą (McGregor, 2024), o jis pats yra vertingas, nes tai žmogus, nuo kurio priklauso mokyklos misijos įgyvendinimas (Šalkauskienė, 2012). Svarbu suprasti, kaip mokytojo vertybės, pasaulėžiūra, bendruomeninių santykių ypatumai koreliuoja su mokyklos tikslu, vizija, misija ir tapatybe, nes „individo sąmonės ir socialinės struktūros sąveika, veikia pačią socialinę struktūrą – ją palaiko, keičia ar net performuoja iš naujo“ (Berger & Luckmann, 1966/1999, p. 217). Autoriaus nuomone,

katalikiška mokykla keičia pedagogą, o jis – keičia mokyklą. Šiame darbe svarbu aptarti mokytojų profesinės karjeros aspektus, išryškėjančius per darbo patirtį nekatalikiškose ir katalikiškose mokyklose, kurie veikia vieną ugdymo įstaigos struktūros dėmenį – tapatybę. Tokia tyrimo kryptis nėra nauja, tačiau Lietuvoje dar nenagrinėta.

Tyrimo objektas, problema, tikslas ir uždaviniai. Šio darbo **objektas** – pedagogų profesinė karjera kaip katalikiškos mokyklos tapatybės dėmuo. **Problema** – kaip pedagogų profesinė karjera formuoja katalikiškos mokyklos tapatybę? Ar pedagogų profesinė raida turi įtakos mokyklos ir jų asmeniniam vertybiniam nuoseklumui, tapatybės formacijai? Ar patiriama iššūkių profesinės karjeros ir mokyklos tapatybės kontekste? **Tikslas** – išsiaiškinti, kaip pedagogų profesinė veikla padeda formuoti katalikiškos mokyklos tapatybę. Šiam tikslui pasiekti buvo išsikelti tokie **uždaviniai**:

1. Išnagrinėti teorines prieigas, susijusias su katalikiškos mokyklos samprata, katalikišku ugdymu ir pedagogo tapsmu.
2. Atlikus tyrimą išsiaiškinti pedagogų patirtis skirtingų profilių ugdymo įstaigose, profesinį tapsmą ir vertybinius iššūkius.
3. Išanalizuoti, kaip mokytojų profesinė karjera koreliuoja su katalikiškos mokyklos tapatybe.

Tyrimo metodai.

- **Teoriniai** – mokslinės literatūros analizė.
- **Empiriniai** – indukcinė kokybinė turinio analizė.

Darbo struktūra. Teorinėje dalyje aptariama katalikiškos mokyklos samprata, katalikiškojo ugdymo dėmenys, sekuliarizacija, akademiškumas, pedagogo tapsmo aspektai: motyvacija, pašaukimas, vertybės, apžvelgiami jau atlikti tyrimai tapatybės tema. Empirinėje dalyje pristatomi tyrimo rezultatai, gauti atlikus indukcinę kokybinę turinio analizę (8 interviu su pedagogais). Pabaigoje pateikiamos išvados ir literatūros sąrašas. Darbe yra 5 lentelės ir 2 paveikslėliai, 1 priedas.

Katalikiškos mokyklos samprata

Pasaulyje, kuriame švietimas bet koku atveju užima svarbiausią poziciją žmogaus vystymesi ir socialiniame progrese, egzistuoja įvairūs įstaigų tipai, padedantys jaunam žmogui ieškoti savojo kelio. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas reglamentuoja formalų ugdymo įstaigų skirstymą į bendrojo ugdymo mokyklas, profesinio mokymo įstaigas, aukštąsias mokyklas (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 1991). Kiekviena jų vienaip ar kitaip pasirenka savo idėjinį pamatą, kuriuo grindžiamos įstaigos vertybės, veiklos principai, požiūris į ugdymo procesą, atliepantis visuomenės arba bendruomenės poreikius. Ugdymo įstaiga, savo vertybiniu pamatu laikanti katalikybę ir Katalikų Bažnyčios mokymą – vis retesnis reiškinys ne tik pasaulyje, bet ir Lietuvoje. Straipsnyje „Mokyklos kultūros raiška ir formavimo prielaidos skirtingo tipo švietimo įstaigose“ katalikiška mokykla apibūdinama kaip edukacinė alternatyva, susidurianti su iššūkiais sekuliarizuotame pasaulyje (Merkys et al., 2019). Kaip rodo Lietuvos katalikiškojo ugdymo asociacijos duomenys, dvidešimt septynios ugdymo įstaigos šalyje pritaria Katalikų Bažnyčios mokymui, juo remiasi savo veikloje: dvylika nevalstybinių katalikiško ugdymo įstaigų, keturiolika katalikiškos krypties švietimo įstaigų bei viena katalikiškos krypties neformaliojo švietimo įstaiga (Lietuvos katalikiškojo ugdymo asociacija, 2025).

Katalikiškos mokyklos veiklą, idėjinę bei vertybinę kryptį reglamentuoja Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtintas Katalikiškojo ugdymo sistemos sampratos (2012) dokumentas ir įvairūs Bažnyčios dokumentai. Katalikiška mokykla savo esme nesiskiria nuo bet kokios kitos mokyklos: jose įgyvendinamos bendrosios ugdymo programos, ugdomos mokinių vertybinės nuostatos, stiprinami intelektualiniai gebėjimai, ruošama savarankiškam ir atsakingam gyvenimui. Skirtumai atsiranda katalikiškų mokyklų misijoje, kuri deklaruojama Katalikiškojo ugdymo sistemos sampratos (2012) dokumento 11 straipsnyje: „mokinių ugdymas pagal nustatytas formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, krikščioniškosios antropologijos ir krikščioniškosios ugdymo filosofijos, atitinkančios Katalikų Bažnyčios mokymą, principus, atsižvelgiant į laikotarpio ypatumus“. Bažnyčios mokymo esmę galima atrasti principuose, apibrėžiančiuose katalikiškąjį ugdymą ir vertybes, kuriomis vadovaujamasi tokio tipo mokyklose: asmens vertingumas, kristocentriškumas, atvirumas ieškantiems tikėjimo, pagarba kitoms konfesijoms ir religijoms (Katalikiškojo ugdymo sistemos samprata, 2012). Popiežius Pranciškus, kalbėdamas amerikiečių katalikų aukštosios mokyklos atstovams teigia, kad „ugdymas katalikiškose mokyklose yra pagrįstas tikėjimu tampria tikėjimo ir proto darna, iš kurios kyla krikščioniškos žinios aktualumas tiek asmeniniame, tiek socialiniame gyvenime“ (Pranciškus, 2024). Todėl katalikiškai mokyklai svarbu rasti tamprų ryšį tarp to, ką skelbia Katalikų Bažnyčios mokymas, ir nepamiršti svarbiausio mokyklos tikslo – ugdyti mokinius, suteikti akademines žinias, ruošiant juos gyvenimui.

Teisingam katalikiškos mokyklos principų ir esmės supratimui reikalinga žinoti, ką apie tai kalba Katalikų Bažnyčios mokymas. Katalikiško ugdymo svarba nagrinėjama Bažnyčios dokumentuose: 1926 metais išleistoje popiežiaus Pijaus XII enciklikoje *Divini illius magistri*, 1965 metais vykusio Vatikano II Susirinkimo deklaracijoje *Gravissimum educationis*, ir Šventosios katalikiško auklėjimo kongregacijos dokumentuose: *Religinė katalikiškos mokyklos auklėjimo dimensija* (1988) ir *Katalikiška mokykla ant trečiojo tūkstantmečio slenksčio* (1997). 2019 metais popiežius Pranciškus inicijavo dokumentą apie šiuolaikinį krikščionišką ugdymą *Global Compact on Education*, kuriame švietimo bendruomenės yra raginamos kelti klausimus dėl metodų ir tikslų, vykdančios švietimo misiją. Dokumente aprašomi septyni įsipareigojimai, siekiant susitarimų pasauliniame ugdymo lauke (Global Compact on Education, 2019):

1. *Laikyti žmogų centrine figūra švietime, stiprinant jo unikalumą ir priešinimąsi „išmetimo“ kultūrai.*
2. *Išgirsti jaunimo balsą, siekiant taikos, teisingo ir oraus gyvenimo ateityje.*
3. *Remti visapusišką mergaičių ir moterų įsitraukimą švietime.*
4. *Įgalinti šeimą bei laikyti ją pirma ir svarbiausia vieta vaikų ugdymui.*
5. *Būti atviriems tiems, kurie labiausiai pažeidžiami ir atskirti.*
6. *Suprasti ekonomikos ir politikos ryšius, jų svarbą pažangai ir galią tarnaujant žmogui integralios ekologijos kontekste.*
7. *Puoselėti tvarumo idėjas, saugant bendrus visų mūsų namus ir gerbiant gamtą ir visą aplinką, svarbią žmogui.*

Šie septyni žingsniai iš esmės papildo ir atnaujina katalikiškojo ugdymo sampratą šių laikų aktualijomis ir parodo, kad katalikiškas ugdymas, o kartu ir katalikiškos mokyklos, neturi atsilikti nuo aktualiausių pasaulio problemų ir nepamiršti holistinio požiūrio į situaciją įvairiose gyvenimo srityse.

Taigi katalikiškoje mokykloje ugdomas žmogus, atsižvelgiant į visuminę jo sampratą, nepamirštant teologinės dimensijos stiprinimo (Juškienė, 2007). Pagrindinis sampratos akcentas – vertybiškai stiprus mokinių ugdymas, grindžiamas religinėmis nuostatomis, siekiant teoriškai ir praktiškai ugdyti krikščioniškojo gyvenimo viziją. Tai formuoja ir katalikiškos mokyklos tapatybę – ugdymo įstaigos tikslus, viziją, pagrindinius uždavinius, kuriuos reglamentuoja valstybinė ir bažnytinė teisė bei mokymas.

Katalikiškasis ugdymas

Katalikiškasis ugdymas yra kiekvienos katalikiškos mokyklos veikimo pamatas ir įstaigos tapatybės dalis, paremta Bažnyčios mokymu ir vertybėmis. Tačiau, nors Bažnyčios mokymas yra kompleksinis reiškiny, šiuolaikinėje mokslo perspektyvoje stinga tyrimų, kuriuose būtų nagrinėjama katalikiškojo ugdymo minties kaita ir jos unikalumas (Labokas, 2022). Lietuvoje katalikiškos ugdymo įstaigos vadovaujasi Katalikiškojo ugdymo sistemos sampratos (2012) dokumentu, kurio tikslas – apibrėžti krikščioniškosios pedagogikos principus įstaigose, kurios deklaruoja savo katalikiškąjį pradą ir tapatybę. Dokumente (2012) teigiama, jog katalikiškas ugdymas grindžiamas 2000 metų Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutartimi, 2011 metų Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu ir 1965 metų Kanonų teisės kodeksu.

Katalikiškas ugdymas yra „darnus asmens fizinių, moralinių, dvasinių ir protinių galių ugdymas, laikantis Katalikų Bažnyčios mokymo ir pedagoginės tradicijos“ (4 str. Katalikiškojo ugdymo sistemos samprata, 2012). Šiame tikslu galima pastebėti, jog katalikiškojo ugdymo prioritetu yra laikoma jauno žmogaus vertybių ugdymas, kadangi tikėjimo praktika iš esmės yra susijusi su žmogaus vidinėmis nuostatomis, savirealizacija, pasaulėžiūra. Krikščioniškojo auklėjimo deklaracijoje *Gravissimum Educationis* (1965) teigiama, kad jaunuoliai ugdymo procese turi būti skatinami vadovautis sąžine, pažinti moralines vertybes, jas priimti bei „tobuliau pažinti ir pamilti Dievą“. Danguolė Gervytė disertacijoje „Asumcionistinis ugdymas mokykloje: tęstinumas ir kaita“ (2019), teigia, kad ugdymo įstaigoje yra svarbus visapusiškas vaiko lavinimas, siekiant dvasinio ir akademinio tobulumo. Kiekvienas žmogus yra Dievo kūrinys, kuris „savaip geras ir tobulas“ (Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2015), krikščioniškoje sampratoje Dievas – taip pat tobulas, todėl žmogus turi stengtis visomis prasmėmis išnaudoti savo žemiškąjį gyvenimą ir siekti tobulumo. Katalikiškoje ugdymo įstaigoje mokiniai, mokytojų dėka, kryptingai vedami šio tikslo link. Štai dokumente *Katalikiškoji mokykla ant trečiojo tūkstantmečio slenksčio* (1997), pabrėžiama, jog mokiniai susiduria su laikotarpio iššūkiais, todėl vertybinis ir moralinis pamatas svyruoja, trūksta religinio ir moralinio ugdymo. Galima kalbėti apie to laikmečio situaciją politiniame, socialiniame, kultūriniame lauke, tačiau svarbu tai, jog praėjus beveik trims dešimtmečiams situacija katalikiškojo ugdymo lauke svyravo, bet liko panaši. Lyginant dokumentus *Gravissimum Educationis* (1965) ir *Katalikiškoji mokykla ant trečiojo tūkstantmečio slenksčio* (1997), galima išskirti katalikiškojo ugdymo tikslus:

1. *Dvasinis auginimas – mokiniai skatinami augti tikėjime, pažinti Dievą ir kurti asmeninį ryšį su juo.*
2. *Akademiniis auginimas – mokiniai skatinami tobulėti akademiniam pažinime, derinant mokslą ir krikščioniškąsias vertybes.*

3. *Moralinis auginimas – mokiniai skatinami remtis sąžine, prisiimti atsakomybę už savo veiksmus ir vadovautis artimo meilės siekiu.*
4. *Socialinio teisingumo skatinimas – mokiniai skatinami būti aktyvūs, sąmoningi ir atsakingi, siekti gėrio ir teisingumo savo bendruomenėje.*
5. *Visapusiškas ugdymas – švietimo bendruomenė skatinama ieškoti būdų derinti dvasinį, akademinį, moralinį mokinių ugdymą, kuriant kuo tobulesnio žmogaus paveikslą.*

Katalikiškoje mokykloje, anot Rūtos Šalkauskienės (2012), visapusiškas asmens ugdymas yra ir vienas svarbiausių Bažnyčios misijos uždavinių. Katalikiškojo ugdymo sistemos sampratos (2012) dokumente tai vadinama integraliuoju asmens ugdymu socialiniu, intelektualiniu, emociniu, moraliniu ir dvasiniu aspektu. Katalikiškojo ugdymo kongregacijos dokumente *The Identity of The Catholic School for a Culture of Dialogue* (2022) primenama, jog ugdyme išlieka vienas ir pats aktualiausias principas – žmogaus formacija ir teisė į išsilavinimą, nepaisant aplinkybių. Šio principo įgyvendinimas yra kiekvieno žmogaus atsakomybė, ypač – tėvų, mokytojų, o Bažnyčia padeda visame tame centre matyti Kristų, remtis jo ir Bažnyčios mokymu (Katalikiškojo ugdymo kongregacija, 2022). Dokumente išryškėja ir dar viena ugdomųjų grupė – mokytojai. Fundamentaliu elementu yra vadinama pradinė ir nuolatinė mokytojų formacija, kurių darbas realaus apaštalavimo pavyzdys, tarnystė visuomenės poreikiams (Katalikiškojo ugdymo kongregacija, 2022). Mokytojai katalikiškoje ugdymo įstaigoje neretai taip pat turi prisitaikyti prie konkrečios aplinkos, suprasti tapatybės elementus ir gebėti jais vadovautis, todėl tai yra svarbus pedagoginės ir žmogiškos formacijos etapas tam, kad būtų įgyvendinti ugdymo tikslai, orientuoti į mokinį. Jorge Mario Bergoglio (popiežius Pranciškus) knygoje „Ugdymas, reiklumas ir aistra“ (2013/2018) teigia, kad katalikiškos mokyklos, o tuo pačiu ir katalikiško ugdymo misija – atspindėti krikščioniškąją viltį per kūrybingą darbą, asmeninę ūgtį, santykį su Dievu. „Mokyklos misija yra ugdytis ir ugdyti įsisąmoninus, kad žmogus yra Tėvo įsūnytas Jo Viengimyje Sūnuje, tad padarytas siekti to, ko Jis trokšta, ir ieškoti Jo valios vis iš naujo kreipdamas savąją“ (Bergoglio, 2013/2018, p. 29). Taip pat Bergoglio prideda, jog mokykla yra maža Bažnyčia, kurioje kuriamas santykis su kitais, leidžiamasi į piligrimystę (2013/2018, p. 34). Katalikiškose mokyklose ugdymas glaudžiai susijęs su religinėmis praktikomis, įprastai sutinkamomis bažnyčiose. Todėl net ir toks išorinis tikėjimo raiškos būdas leidžia sieti mokyklą su Bažnyčia ne tik idėjiškai. Tačiau dokumente *Gravissimum Educationis* (1965) primenama, kad ir katalikiškose mokyklose labai svarbu siekti ne tik evangelizavimo, krikščioniškųjų vertybių perdavimo, tikėjimo stiprinimo, bet ir kultūrinių tikslų bei žmogiško jaunuolių ugdymo – bendrojo ugdymo tikslų siekimo, kuris toks pats ir pasaulietinėse mokyklose. Tai patvirtina ir Katalikiškojo ugdymo sistemos sampratos (2012) dokumento 10 ir 11 straipsniai, kuriuose teigiama, kad „katalikiškosios mokyklos, kaip pilietinės institucijos, tikslai, metodai ir savybės yra tokios pat, kaip ir kiekvienos mokyklos“, o jų misija – „mokinių ugdymas pagal nustatytas formaliojo ir

neformaliojo švietimo programas, krikščioniškosios antropologijos ir krikščioniškosios ugdymo filosofijos, atitinkančios Katalikų Bažnyčios mokymą, principus, atsižvelgiant į laikotarpio ypatumus“.

Pedagogas – mokyklos kūrėjas ir kūriny

Ugdymo įstaigos procesų pagrindinė ašis – pedagogas. Jo pamatinė veikla – mokymas, nepriklauso vien tik nuo jo, svarbus kolegialus bendravimas, didinantis pasitenkinimą darbu ir reikšmingai veikiantis ugdymo procesą (Ortan et al., 2021). Todėl vienus su kitais pedagogus sieja konkretūs ir panašūs tikslai, kurie siejami su tam tikra struktūra – mokykla (Berger & Luckmann, 1966/1999). Mokytojas pasižymi specifinėmis žiniomis ir unikaliu darbo pobūdžiu, kuris yra reikšmingas, lemiant kitų žmonių – mokinių – ateitį. Bergoglio (2013/2018, p. 30) teigia, kad „ugdyti reiškia duoti gyvenimą“. Būdamas tarpininku, mokytojas perduoda savo unikalią ir tikrą istoriją, o ne subjektyvų požiūrį į gyvenimo formas (Barbierato, 2019). Mokymas negali būti sinonimas žinių perteikimui (Srivastava, 2016). Taip pedagogas tampa autoritetu, kuris mokinio akyse yra tikru tradicijos liudytoju (Barbierato, 2019). Pats augdamas ir ugdydamas savo asmenines kompetencijas, mokytojas savo buvimu perteikia savitu stiliumi grįsta tikrumą (Bergoglio, 2013/2018). Toks vaidmuo yra priklausomas nuo institucijos, apibrėžiančios jos pobūdį, ir suteikiantis jiems objektyvią prasmę (Berger & Luckmann, 1966/1999). Perfrazuojant Berger ir Luckmann (1966/1999) – mokykla yra mokytojo kūrinys, o mokytojas – mokyklos kūrinys. Mokykla yra ta vieta, kuri iš mokytojo reikalauja kažko neįprasto, bet ir ta, kurioje pats darbuotojas atranda savo vertę, pajaučia motyvuojančią naudą (Barbierato, 2019). Todėl pedagoginis tapsmas glaudžiai susijęs su ugdymo įstaigos struktūra.

Mokytojas turi jaustis reikalingas, nes jis yra centrinė figūra, siekiant auginti mokinius (Barbierato, 2019). Šalkauskienė (2012) mokytoją mato kaip tą, kuris įgyvendina mokyklos viziją, būdamas atsakingas už visuminį mokinių ugdymą, todėl pedagogo profesinės kompetencijos vertintinos dermėje su pačio pedagogo asmeniu. Mokytojas vieta visuomenėje – garbinga, todėl siekdamas būti pavyzdžiu ir augintoju, jis įpareigojamas elgtis teisingai ir užtikrinti pavyzdingo gyvenimo normas tiek ugdymo įstaigoje, tiek už jos ribų (Dirsa et al., 2022). Kiekvienas mokytojas yra unikalus, „turintis nenusavinamą savastį ir nepakeičiamas“ (Bergoglio, 2013/2018, p. 30). Šių laikų kontekstas iš mokytojo reikalauja daug pastangų, kūrybiškumo ir išradingumo, todėl jis turi tapti savo srities specialistu tam, kad augintų tuos, kurie ateityje taps specialistais (Jordanov, 2016). Šalia akademinių žinių perteikimo pedagogas siekia palaikyti mokinius jų gyvenimo kūrimo procesuose, skatindamas vertybių suvokimą (Popławska et al., 2023). Čia svarbi tarpusavio sąveika – ugdymo proceso sėkmė garantuojama tada, kai auginimas nėra tik veiksmas, orientuotas į vaiką, bet ir į pačio pedagogo augimą per vaikus (Barbierato, 2019).

Augančio vaiko ir tobulėjančio pedagogo rezultatas – sėkminga mokykla, kurioje daug duodamas gali ir daug gauti. Mokiniai turi daug potencialo, kuris atsiskleidžia iš jų gebėjimų nuveikti daug įvairiose srityse, tačiau jiems reikia pagalbos suprasti mokymosi prasmę, kad būtų užtikrintas jų sveikas vystymasis (Leonas XIV, 2025). Darbo prasmės radimui svarbu tai, ką mokykla suteikia pedagogui. Galimybė kokybiškai dirbti, drausmės užtikrinimas, saviveiksmingumo puoselėjimas, stiprūs tarpasmeniniai santykiai – tai dalis aspektų, kurie užtikrina mokytojo pasitenkinimą darbu (Lopes & Oliveira, 2020). Galimybė būti bendruomenėje, kurioje dalinamasi bendromis patirtimis – dinamiškos mokyklos ženklas (Šalkauskienė, 2012). Tai padeda plačiau pažinti vieni kitus, suprantant kiekvieno asmens vertę, išlaikant pozityvų patikimumą, kuriame net negatyvūs veiksniai yra priimami kaip auginanti patirtis (Barbierato, 2019). Mokyklų vadovai yra svarbūs, užtikrinant, kad pedagogas gautų atlygį ne tik finansine, bet ir dvasine prasme – bendradarbiavimas ir pozityvios darbo aplinkos kūrimas padeda mokytojams jausti prasmę ir užtikrinimą savo profesiniuose pasirinkimuose (Edinger & Edinger, 2018). Dabartinės lietuvių kalbos žodyne, žvelgiant į žodžio „mokykla“ aiškinimą, nematoma asmens – tai tik „mokymo bei auklėjimo įstaiga“ (Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, n.d.). Tačiau mokykla yra žmonių bendruomenė, kurioje pedagogas yra centrinė ašis, kurianti mokyklą, o mokykla – kurianti jį profesinės karjeros kontekste.

Pedagogų motyvacija

Įprastai žmogaus veikla arba elgesys turi pagrindą, skatinantį jį elgtis vienaip ar kitaip, kuris vadinamas motyvacija. Egidija Laumenskaitė ir Nijolė Petkevičiūtė (2004) straipsnyje „Asmeninė motyvacija kaip profesinės karjeros pagrindas“ teigia, kad siekdami patenkinti savo kasdienius poreikius, jaučiame norą dirbti, o jis virsta „efektyvios asmeninės karjeros darymo varikliu“. Žmogaus motyvacija yra tai, apie ką žinoma iš senųjų laikų, kuomet buvo siekiama vienaip ar kitaip paveikti žmogų, siekiant tam tikrų veiklos rezultatų. Neretai buvo laikomasi bausmės arba skatinimo (botago ir meduolio) principo, tai atsispindi net ir tautosakoje, Šventojo Rašto ir antikiniuose pasakojimuose, kurie yra žmonių gyvenimo, kultūros, tuometinės pasaulėžiūros atspindys.

Žmogus jaučia motyvaciją dirbti arba veikti tuomet, kai susiduria su fiziologiniais ar psichologiniais poreikiais. Kurį laiką poreikius buvo siekiama susisteminti pagal įvairius kriterijus, bet iš esmės jie sudaro dvi grupes: pirminius ir antrinius (Bučiūnienė, 1996). Pirminiai poreikiai susiję su žmogaus fiziologiniais poreikiais, be kurių žmogus negalėtų išgyventi: maistu, vandeniu, oru, miegu. Antriniai poreikiai susiję su žmogaus psichologija (sėkme, garbe, valdžia), todėl jie nėra pastovūs, besisiejantys su žmogaus gyvenimo patirtimi ir asmenybės ypatumais. Žmogaus poreikių hierarchiją aprašė Abraham Harold Maslow (1943), kuris piramidės forma išskyrė žemesnius ir aukštesnius žmogaus poreikius, o pati koncepcija yra vadinama *Maslow piramide*. A. H. Maslow (1943) aprašo penkis žmogaus poreikių lygmenis:

1. *Fiziologiniai poreikiai – reikalingi žmogaus išgyvenimui: oras, vanduo, maistas, miegas.*

2. *Saugumo poreikiai – aiškumo ir tvarkos poreikis gyvenimo procesuose, siekis išvengti grėsmių, baimių.*
3. *Socialiniai poreikiai – susiję su santykiais su kitais asmenimis, kurių rezultatas – meilė, emocinis prisirišimas, bendravimas.*
4. *Savigarbos ir pagarbos poreikiai – reiškiami pripažinimo siekiu, noru būti vertinamam, gerbiamam.*
5. *Savirealizacijos poreikis – reiškiamas siekiu nuolat tobulėti, atskleisti savo unikalius gebėjimus, ieškoti gyvenimo prasmės.*

A. H. Maslow siekė atkreipti dėmesį, kad visi minėti poreikiai negali būti patenkinti iš karto arba iškreipiant hierarchinę struktūrą – žmogus turi patenkinti pirminius – fiziologinius – poreikius, o tuomet siekti aukštesnio lygio (Česnavičienė, 2006, p. 13). Tai nėra vienintelė motyvacijos teorija, plačiai žinomos ir kitos: C. P. Alderfer *ERG teorija* (1969), F. Herzberg *dvių veiksmų motyvavimo teorija* (1964), D. McClelland *trijų poreikių teorija* (1960).

Pedagogų motyvacija pastaruoju metu yra plačiai aptariama tema. Švietimo sistemoje vykstantys pokyčiai verčia atsigręžti į pagrindinius šio konstrukto elementus, atsakingus už sklandų sistemos veikimą, tikslų siekimą ir įgyvendinimą. Mokytojai susiduria su laikmečio iššūkiais, todėl darbas mokykloje tampa vis sudėtingesnis. Gintauto Šilinsko ir Saulės Raižienės (2023) atliktame tyrime nustatyta, jog mokytojų gerovei yra svarbus saviveiksmingumas, kuris koreliuoja su savarankiška motyvacija, tačiau darbuotojai jaučiasi išsekę, o tai sukelia amotyvaciją. Mokytojai siekia būti užtikrinti savo jėgomis, žiniomis, o tai padeda rasti motyvacijos atlikti darbą kuo geriau, tačiau vis didėjantys poreikiai bei reikalavimai, aplinkos spaudimas, ugdymo programų kaita, švietimo sistemos pokyčiai ir nepastovumas didina darbo krūvio apimtį ir išsekina. Mokytojo motyvacija apibrėžiama veiksniais, įtraukiančiais specialistą į asmens mokymą, profesinį tobulėjimą, kuris yra patrauklus ir padedantis susikaupti (Sinclair, 2008). Skiriamos ir dvi motyvacijos kryptys – motyvacija mokytis ir motyvacija likti profesiniame kelyje (Dorney & Ushioda, 2011). Žinoma, kad mokytojų motyvacija tiesiogiai koreliuoja su mokinių mokymo motyvacija ir mokymosi efektyvumu (Han & Yin, 2016). Motyvuotas mokytojas įkvepia savo darbu, nes yra nuolat tobulėjantis ir siekiantis maksimalių rezultatų, turintis viziją ir konkrečius siekius, kuriuos įprasmina pedagoginėje veikloje.

2023 metais Lietuvoje vyko mokytojų streikas, kuriuo buvo siekiama didesnio darbo užmokesčio, lankstesnių darbo sąlygų, sistemos pokyčių, susijusių su mokinių skaičiumi klasėse. Tokie mokytojų veiksmai rodo aukštą mokytojų motyvaciją siekti savo darbo kokybės aukštumų, tačiau žemą pasitenkinimą darbu ir gyvenimu lygį. Atkreipiamas dėmesys, jog mokytojų nepasitenkinimas statistiškai reikšmingai nesiskiria nuo tų pedagogų, kurie pasirinko nedalyvauti streike (Žiliukaitė & Stonkuvienė, 2024). Mokytojų motyvacija streiko perspektyvoje yra labai svarbi, ji parodo, kad pedagogui rūpi jo darbo vieta, aplinka, mokiniai, su kuriais dirbama. Mokytojas

tiesiogiai koreliuoja su mokiniu, o bendrų siekių ir komunikacijos stoka gali pakenkti mokymosi procesams (Kračius, 2021). Liudmilos Rupšienės ir Diljetos Gustienės (2005) straipsnyje „Gimnazijos pedagogų darbo motyvavimas“ aprašomi veiksniai, mažinantys pedagogų motyvaciją: prastas mokyklų materialinis aprūpinimas, švietimo sistemos trūkumai, didelis mokytojų darbo krūvis, vadovų nekompetencija, mokinių mokymosi ypatumai, destruktivūs kolegų santykiai ir asmeninės priežastys. Išskirtos ir kategorijos, kurios stiprina motyvaciją: mokyklų materialaus aprūpinimo gerinimas, švietimo sistemos geresnis valdymas, galimybė tobulėti, santykių su kolegomis gerinimas, pasitenkinimo darbu lygio didinimas, stabilumas profesinėje karjeroje, stipri mokinių motyvacija, kitų asmeninių poreikių patenkinimas (Rupšienė & Gustienė, 2005, p. 26). Matant pastarojo streiko tikslus ir siekius, galima suprasti, jog situacija švietimo sistemoje yra gerėjanti, tačiau tam tikros problemos, mažinančios pedagogų motyvaciją ir priverčiančios siekti pokyčių streikuojant – išlieka.

Sėkmingą mokytojų motyvaciją lemia daug veiksnių, tačiau pagrindiniai – vidiniai motyvai. Mokytojai siekia būti savo srities specialistais, tačiau nori būti įvertinti, jausti pasitikėjimą iš visuomenės, valdžios institucijų, mokyklos administracijos. Berger ir Luckmann (1966/1999) apibrėžia, jog tikrovė yra sociališkai konstruojama, žinojimas ir tikrovė koreliuoja tarpusavyje. Pedagogas, kaip socialinės struktūros dalis, turinti reikšmingos įtakos kitiems, konstruoja savo karjerą, darbo aplinką, tikslus, sąveikauja su mokiniais. Pagrindinė mokytojo funkcija – ugdyti mokini, todėl aukšta mokinių motyvacija, geros darbo sąlygos, pozityvus darbinės aplinkos mikroklimatas ir kiti dalykai yra svarbus pagrindas, galintis daryti įtaką mokytojo poreikiams, verčiantis jį elgtis vienaip ar kitaip, motyvuojantis arba demotyvuojantis.

Pašaukimas

Pašaukimas neatsiejamas nuo gyvenimo tikslo, kuris įprasminamas nuoseklia darbo veikla tam tikroje srityje. Pastaruoju metu pašaukimas dažniausiai siejamas su žmogaus pasirinkimu tapti dvasininku. Katalikų Bažnyčios katekizme (2015) teigiama, jog apaštalinė veikla yra krikščioniškasis pašaukimas, o pasauliečių pašaukimas yra „ieškoti Dievo karalystės, rūpintis laikiniais dalykais ir juos tvarkant pagal Dievo valią“. Pašaukimas gali būti susijęs su žmogaus motyvacija atlikti savo pareigas visuomenėje (Wrzesniewski et al., 1997). Mokymas, kaip pašaukimo dalis, yra viena iš galimų pareigų, kuri dažniau siejama su dvasininkais, rečiau su pedagogais ar kitų profesijų atstovais. Mokyti yra įpareigotas kiekvienas žmogus – vaikai moko vieni kitus, tėvai moko savo vaikus, seneliai – savo vaikaičius, ir tai nėra pagrįsta vien tik religiniu pradū.

Mokytojai, kurie savo profesijos pasirinkimą grindžia pašaukimu, suvokia savo poreikius ir gebėjimus, yra brandesni asmeninėje ūgtyje ir lengviau priima sprendimus, susijusius su karjera (Willemse & Deacon, 2015). Lietuvai ir pasauliui susiduriant su pedagogų mažėjimo problema, kalbama apie motyvacijos stoką, o taip pat apie tai, jog žmonės nenori dirbti pedagoginio darbo –

nejaučia pašaukimo. Siekiama įvairiais būdais, kartais – dirbtinai, pritraukti specialistų, galinčių dirbti mokykloje. Paurienė ir Žemaitytė (2020) teigia, jog pašaukimas kuria teigiamą žmogaus santykį su profesija, lemia pasitenkinimą darbu, o pedagogas, neturintis pašaukimo, negali efektyviai dirbti. Anot jų, pasitenkinimas darbu koreliuoja su noru dirbti, tobulėjimo siekiu, švietimo sistemos įgalinimu – noras veikti palankiai veikia pedagogines kompetencijas. Antanas Maceina (1985) teigia, kad žmogus yra pašauktas laisvei ir tik joje atranda gyvenimo tikslą bei prasmę, prideda, jog pašaukimas priklauso nuo žmogaus prigimties ir asmens pozicijos visuomenėje. Aiškinama, jog žmogaus prigimtis „parengia sugebėjimus dirbti tam tikrą darbą“, o asmens pozicija visuomenėje „išryškina tuos sugebėjimus, leidžia jiems pasireikšti ir kreipia juos tam tikra linkme“ (Maceina, 1990). Pedagoginiam pašaukimui svarbus teologinis aiškinimas, kuris suteikia meilės ir tobulėjimo viziją, nepamirštant laisvės svarbos tam, kad įvyktų dialogas (Danilevičius, 2014, p. 161). Todėl šalia anksčiau minėtų krikščioniško kiekvieno žmogaus pašaukimo veiksmų dera pridėti tobulybės arba šventumo siekį: „Būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (Mt 5, 48). Kiekvieno pedagogo darbo centre yra mokinių meilė, atvirumas, jautrumas, realizuojantis pašaukimą (Danilevičius, 2014).

Žmonės savo profesinio kelio pasirinkimus svarsto visą gyvenimą. Ugdymas karjerai intensyviai vykdomas mokyklose, tokiu būdu jauni žmonės yra raginami apmąstyti savo gebėjimus, kompetencijas, siekius ir pajusti pašaukimą, rodantį profesinės karjeros kryptį. Paurienė ir Žemaitytė (2020) pastebi, jog pedagogo profesijos pasirinkimas glaudžiai susijęs su biografinėmis aplinkybėmis – žmonės, rinkdamiesi pedagogo profesiją, dažniausiai jau ankstyvoje vaikystėje pasižymi tam tikrai pomėgiais, įgūdžiais, kurie leidžia projektuoti ateities viziją. „Kai individas pasirenka profesiją vedamas pašaukimo, tarsi atsiranda nuolatinio savęs įtikinimo poreikis, ar jis tinkamas pedagogo darbui, o tai lemia poreikį nuolat tobulėti“ (Paurienė & Žemaitytė, 2020, p. 158). Parker J. Palmer (1998) pašaukimą apibūdina, kaip vidinį mokytojo balsą, kviečiantį pagerbti savąją prigimtį.

Sekuliarizacija

Visuomenės gyvenime stebimi pokyčiai religinėje plotmėje. Žmonių dvasingumas yra laipsniškai mažėjantis – maldos namuose mažėja tikinčiųjų, yra uždaromos bažnyčios, trūksta pasiryžtančiųjų rinktis dvasininko profesiją. Tačiau Oficialaus statistikos portalo duomenimis didžiausias gyventojų procentas nurodo išpažįstantis Romos katalikų tikėjimą, bet skirtingų surašymų duomenimis tikinčiųjų skaičius yra mažėjantis – 2001 metais Romos katalikai sudarė 79,00 proc. visų šalies gyventojų, 2011 metais – 77,23 proc., o 2021 metais katalikai sudarė 74,20 proc. visų šalies gyventojų (Valstybės duomenų agentūra, 2021).

Vienas pirmųjų sekuliarizacijos sąvoką išryškino XIX a. mąstytojas Max Weber, o religinės problemos modernių laikų sandūroje pradėtos analizuoti XX a. viduryje. Pagrindinėmis sekuliarizacijos priežastimis yra įvardijamos modernizacija bei politiniai ir kultūriniai procesai

(Kuznecovienė, 2011). Vienas iš šio požiūrio šalininkų teigia, kad „sekuliarizacija Vakaruose vyksta kartu su modernizacija“ (Wilson, 1998, p. 51). Jose Casanova (2007) kritikavo tokią poziciją teigdamas, jog modernių laikų akivaizdoje vyksta tradicijų, o tuo pačiu ir religijos transformacija bei pritaikymas savalaikiams poreikiams. Grace Davie, Linda Woodhead ir Rebecca Catto (2016, p. 552) sekuliarizaciją apibūdina trejopai: religinės institucijos nyksta, visuomenėje mažėja svarba religijai, individams mažėja religijos svarba. Peter Berger (1999, cit. iš Davie et al., 2016) gerokai anksčiau pateikia atskirą nuomonę, teigdamas, kad sekuliaraus pasaulio suvokimas yra klaidingas, nes žmonės dabar yra nepaprastai religingi. Modernizacija verčia visuomenę ir kiekvieną asmenį atmesti religiją (Berger, 1999, cit. iš Davie et al., 2016). Milda Ališauskienė (2011), analizuodama Peter Berger sekuliarizacijos teoriją, teigia, kad religinės struktūros nebėra įtakingos pasaulyje, tačiau tikėjimas lieka svarbus kiekvienam asmeniui. Atkreipiamas dėmesys, kad vėliau Berger kritikavo savo sekuliarizacijos teoriją, siedamas modernizaciją su sekuliarizacija (Ališauskienė, 2011). Sekuliarizacijos terminas sociologinių tyrimų plotmėje yra nevienalytis, tačiau visuomenėje dominuoja mąstymas, jog „religija modernioje visuomenėje neišvengiamai traukiasi į visuomeninio gyvenimo paribius“ (Ališauskienė et al., 2013, p. 165).

Katalikų Bažnyčia taip pat kalba apie sekuliarizacijos procesus. Popiežius Pranciškus (2013) apaštališkame paraginiame *Evangelii Gaudium* apie Evangelijos skelbimą šiuolaikiniame pasaulyje pastebi, kad sekuliarizacija apriboja tikėjimą ir Bažnyčią – padaro privačiu kiekvieno individo reikalu. Jokūbas Marija Goštautas (2024) straipsnyje „Dievas, krikščionis, sekuliarizacija“ pastebi sekuliarizacijos vakuumą, kuris nėra naudingas krikščioniškajai religijai, nes dvasinio įprasminimo žmonės ieško kitokiose, laisvesnėse arba modernesnėse praktikose, pavyzdžiui, budizme, neopagonybėje. Vėlgi popiežius Pranciškus (2019), įteikdamas Ratzingerio premiją profesorius Charles Margrave Taylor, teigia, jog sekuliarizacija yra „Dievo nykimas iš žmogaus ir visuomenių horizontų“. Tačiau Bažnyčia išlaiko savo poziciją sekuliarizacijos procesuose. Popiežius Pranciškus (2013) teigia, jog Bažnyčia visuomenėje vis tiek išlaiko savo pasitikėjimą dėl solidarumo bei rūpinimosi periferijose esančiais žmonėmis, taikos siekio, aplinkosaugos, gyvybės puoselėjimo ir vertinimo, žmogaus teisių gynimo. 2000 metais Buenos Airių arkivyskupas Bergoglio (2013/2018) teigė, kad religija ne nyksta, o įgauna naujų jėgų šiuolaikiniame pasaulyje, bet žmonėms reikia išlaikyti konstruktyvumą ir nenusisukti nuo laikmečio iššūkių, siekti dialogo ir kurti naujus dalykus su teisingumu ir gailestingumu.

Akademiškumas

Išmintis krikščioniškoje tradicijoje yra vertinama, dažnai minima kaip viena iš kertinių žmogaus ieškojimų objektų. Katalikų Bažnyčios katekizmas (2015) išmintingumą laiko viena iš pagrindinių dorybių, kuri „įgalina praktinį protą visokiomis aplinkybėmis skirti, kas yra tikrasis mūsų gėris, ir rinktis tinkamas priemones jam pasiekti“. Suprasti supančią aplinką ir savo asmeninius

tikslus įmanoma tik turint žinių. Kūrinijos pažinimui yra svarbus intelektas, kad būtų suvokti pasaulio dėsniai, jame vykstančių procesų esmė (Saulius, 2007). Bergoglio (2013/2018) teigė, kad išmintingas gyvenimas apima daug dalykų, bet niekada nepalieka intelektualinio aspekto. Išmintį, apimančią žinojimą, palaiko idealas, į kurį turėtų būti nukreiptos švietimo pastangos (Bergoglio, 2013/2018).

Akademiškumo siekis svarbus kiekvienai mokymosi įstaigai, nes tai tiesiogiai koreliuoja ir su pagrindine mokyklos funkcija – ugdyti, perduoti žinias. Akademiniai pasiekimai tiesiogiai siejasi su ugdymo kokybe (Kratavičienė, 2014). Vaineta Juškienė (2007) yra lyginusi ir analizavusi kai kurių Europos šalių bei JAV katalikiškų mokyklų rezultatyvumą, o vienu iš katalikiškos mokyklos bruožų laiko akademinį veiksmingumą teigdama, jog katalikiškos mokyklos „pasiekia geresnių kognityvinių ir akademinių rezultatų“ (Juškienė, 2007, p. 104). Atkreipiamas dėmesys į tai, jog katalikiškose mokyklose stipriai puoselėjamas bendruomeniškumas, kuris daro reikšmingą įtaką mokinių socialiniam augimui, o tai skatina mokymąsi, todėl katalikiškos mokyklos neretai yra stiprios akademiškai (Juškienė, 2007). Tokius pastebėjimus gali pagrįsti kiekvienais metais sudaromi mokyklų reitingai pagal mokinių rezultatus valstybiniuose brandos egzaminuose. Juose įprastai sudaromi mokyklų sąrašai pagal mokinių pasiekimus konkretaus mokomojo dalyko egzamine: matematikos, lietuvių kalbos ir literatūros, istorijos, biologijos, informacinių technologijų, chemijos, fizikos, anglų kalbos ir geografijos. Apžvelgus 2023-2024 metų rezultatus, katalikiško profilio mokyklos užima vieną arba dvi pozicijas tarp 1-5 vietų (Lrytas.lt, 2023, 2024).

Virgilijus Saulius (2007), nagrinėdamas Jėzuitų gimnazijų mokinių vertybines nuostatas, aptaria Jėzuitų mokyklų bazinių vertybių modelį, kuriame viena pozicija priklauso akademiškumui: siekiui pažinti, sąmoningai tobulinti savo galias ir akiračio plėtimui. Jėzuitiško ugdymo procese siekiama atskleisti mokinių talentus būtent tam, kad jie sąmoningai siektų tobulėjimo, o tai nulemia aukštus akademinius pasiekimus (Saulius, 2007). Šalkauskienė (2012), aptardama Šv. Juozapo mokyklos kūrimo teorinius pamatus, kalba apie visuminį ugdymą, kuris kreipia ugdytoją į mokinio charakterio tobulinimą, per kurį ugdoma valia, laisvės, atsakomybė, pareigingumas, savitvarda, o tai lemia ir mokymosi sėkmę bei akademiškumo puoselėjimą. Mokyklos tinklalapyje pristatomas taikomas inovatyvus veiklos modelis, kuriuo pabrėžiama, kad „pagarba vaiko asmeniui, jautrumas jo poreikiams yra pirminės ir neginčijamos sąlygos, padedančios asmenybės skleidimuisi, mokymosi rezultatams, motyvacijai ir atradimui savo vietos šiandieniniame pasaulyje“ (Šv. Juozapo mokykla, 2025). Danguolė Gervytė (2019), nagrinėdama asuncionistinį ugdymą, kurio nuostatomis vadovaujasi Palaimintojo Teofiliaus Matulionio gimnazija, teigia, kad ugdymo įstaigoje yra svarbus visapusiškas mokinio lavinimas, mokant atsisakyti ydų ir siekiant tiek dvasinio, tiek akademinio tobulumo, nes pats Dievas yra tobulas, o akademinis mokymas kartu su moralinių vertybių diegimu bei evangelizacijos tikslais turi tikslą bendram visuomenės gėriui. Tuo pačiu išryškinamas vienas iš asuncionistinio ugdymo filosofijos bruožų – transformatyvusis ugdymas. Ugdytojams keliamas

tikslas rūpintis tais, kurie kitiems perduos išsilavinimą – patys taps ugdytojais, o šiam pokyčiui reikalingas akademinis meistriškumas – augančio žmogaus gebėjimui keisti save ir aplinką dabar ir ateityje (Gervytė, 2019).

Tad akademiškumas arba išmintingumas, remiantis Katalikų Bažnyčios katekizme (2015) cituojamu šventuoju Tomu Akviniečiu, yra „teisinga veikimo taisyklė“. Jis padeda kiekvienam žmogui vesti kūrybiškumo vaisius ir tuo pačiu yra matomas pagal rezultatus, sugebėjimus bei žinias (Bergoglio, 2013/2018).

Katalikiškos mokyklos tapatybė

Tapatybė – savybėmis paremtas lygiavertis santykis tarp objektų (Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, n.d.). Įprastai tapatybės sąvoka yra siejama su žmogumi, tačiau įstaiga, kaip tam tikras objektas, sutelkiantis žmones, formuoja savo poveikslą. Tačiau individai kuria simbolines ribas tarp savęs ir kitų, remdamiesi stereotipais, tai nulemia santykius ir padeda žmogui suprasti ir apibrėžti savo tapatybę (Sibley, 1995). Nagrinėjant tapatybę svarbu atkreipti dėmesį ne tik į galutinį tapatybės formacijos rezultatą, bet ir į patį procesą, kintantį kontekste, erdvėje, laike (Reay, 2010). Tam svarbus ir lyginamasis aspektas, nes realybėje objektai yra panašūs, bet nevienodi – tiriant jų skirtingas savybes galima išvelgti unikalų asmens arba įstaigos tapatumą – bendras savybes ir santykį (Ričkus, 2024).

Katalikiškos mokyklos tapatybę reikšmingiausiai formuoja krikščioniško ugdymo sampratos dėmenys. Katalikiškojo ugdymo kongregacijos (2022) instrukcijoje „Katalikiškosios mokyklos tapatybė ugdant dialogo kultūrą“ išskiriami penki principai: universali visų teisė į mokymąsi, visų atsakomybė rūpintis ugdymu, pradinė ir nuolatinė ugdytojų formacija, abipusis bendradarbiavimas ir bendruomeniškumas. Katalikiškos mokyklos pasižymi visoms ugdymo įstaigoms būdingomis charakteristikomis: sistema, mokymosi veikla, kiekvieno asmens įtrauktimi, bet išsiskiria įsitraukimu į Bažnyčios gyvenimą net instituciniu lygmeniu (Katalikiškojo ugdymo kongregacija, 2022). Todėl tikėjimo, gebėjimo mokytis, bendruomeniškumo, lyderystės ir visuminės formacijos temos pabrėžia, kas yra svarbiausia katalikiškoje mokykloje (Sultmann & Brown, 2014). Popiežius Benediktas XVI (2008) atkreipia dėmesį, kad kiekviena katalikiško ugdymo įstaiga yra vieta, kurioje galima sutikti gyvą Dievą, kuris per Jėzų Kristų apreiškia savo perkeičiančią meilę ir tiesą. Katalikiška mokykla neįgyja katalikiškos tapatybės vien dėl savo pavadinimo arba religinių ženklų gausos, gausaus tikinčiųjų skaičiaus bendruomenėje, tikybos pamokų skaičiaus (Convey, 2012). Nors simboliniai objektai ir veiksmai arba ritualai turi didelę socialinę reikšmę – perduoda prasmę ir įtvirtina žinojimą, kuriantį objektyvią tikrovę (Berger & Luckmann, 1966/1999). Popiežius Jonas Paulius II (2001), teigia, kad katalikiška mokykla yra bažnytinės tapatybės dalis, nes jos poreikiai priklauso nuo evangelizacijos misijos, o kad katalikiškas ugdymas būtų veiksmingas, jis turi būti atviras visuomenei, mokykla turi glaudžiai bendradarbiauti su parapija bent sakramentų atžvilgiu. Anot Juškieienės (2007, p. 92), tokios ugdymo įstaigos laikomos „edukaciniu reiškiniu, kuris svarbus kuriant ugdymo strategijas dabarties pasaulyje“. Tapatybė metaforiškai gali būti organizacijos sveikatos rodikliu (McWilliams, 2021).

Lietuvoje beveik nėra atliktų tyrimų katalikiškos mokyklos tapatybės tema. Virgilijus Saulius (2007) magistro darbe „Jėzuitų gimnazijų mokinių vertybinės nuostatos kaip jėzuitų ugdymo sistemos įkūnijimo mokyklose rezultatas“ nagrinėja Jėzuitų mokyklų mokinių vertybines nuostatas, įstaigų vertybes, viską siedamas su šv. Ignaco mokymu. Organizacijos tapatybė yra susijusi su jos

kultūra, kurios veikimas neįmanomas be savybių, kurias formuoja vertybės ir bendruomenės įsitikinimai (McWilliams, 2021). Tyrimo rezultatai parodė, kad jėzuitų gimnazijose labiausiai vertinamas katalikiškumas ir bendruomeniškumas, o mažiau – akademiškumas, o patys mokiniai vertina vertybes, kurios orientuotos į pagalbą kitam, socialinę veiklą (Saulius, 2007).

John J. Convey (2012) analizavo, kaip katalikiškos mokyklos tapatybę suvokia JAV mokyklų administracijos darbuotojai ir pedagogai. Tyrime, kuriame dalyvavo daugiau nei 3 300 darbuotojų, nustatyta, kad tapatybei svarbiausias kultūros dėmuo, kuriam didelę įtaką daro religinė bendruomenė, religiniai ženklai ir praktikos, tikėjimo integracija į mokomuosius dalykus (Convey, 2012). Mokykla turėtų būti ne tik ugdymo, bet ir religinė bendruomenė, kurioje svarbu kas ir kaip mokoma (Convey, 2012).

Helga Neidhart ir Janeen T. Lamb (2016) nagrinėjo Australijos katalikiškų mokyklų problematiką, ieškodamos mokyklų tapatybės ir lyderystės formacijos apraiškų. Darbe pabrėžiamas katalikiškos mokyklos tapatybės, lyderystės ir jos ugdymo ryšys. Mokslininkės daro išvadą, jog katalikiškų mokyklų tapatybė yra pavojuje, todėl dėmesys krypta į tikėjimo lyderystę tam, kad būtų užtikrinta evangelizacijos misijos sėkmė, tuo rūpintis turi mokyklų vadovai (Neidhart & Lamb, 2016).

Jim Gleeson, John O’Gorman ir Maureen O’Neill (2020) pratęsė katalikiškos tapatybės tyrimus JAV, buvo tiriamos pedagogų darbo pasirinkimo katalikiškose mokyklose priežastys. Tyrimas, kuriame dalyvavo virš 2 000 mokytojų, parodė, kad darbo pasirinkimą lemia tai, jog katalikiškos mokyklos išsiskiria savo aplinka, bendruomene ir visuminiu ugdymu, orientuotu į katalikišką dvasią ir tradiciją (Gleeson et al., 2020).

Daniel Lapsley ir Katheryn Kelley (2022) analizavo paramą asmens religinės tapatybės ugdymui viso gyvenimo perspektyvoje ir katalikiškojo ugdymo indėlį į asmens moralės formaciją. Tyrėjai pastebi, jog katalikiškas ugdymas yra naudingas asmens dvasinės tapatybės raiškai, o katalikiškos mokyklos tapatybė gyva tol, kol yra grįsta evangelijos vertybėmis ir mokymu bei asmens moralės ugdymu (Lapsley & Kelley, 2022). Konstatuojama, jog nepaisant to, katalikiškų mokyklų JAV sparčiai mažėja, o viena iš priežasčių – sekuliarizacijos procesai, religingumo mažėjimas (Lapsley & Kelley, 2022).

Vertybės ir etosas

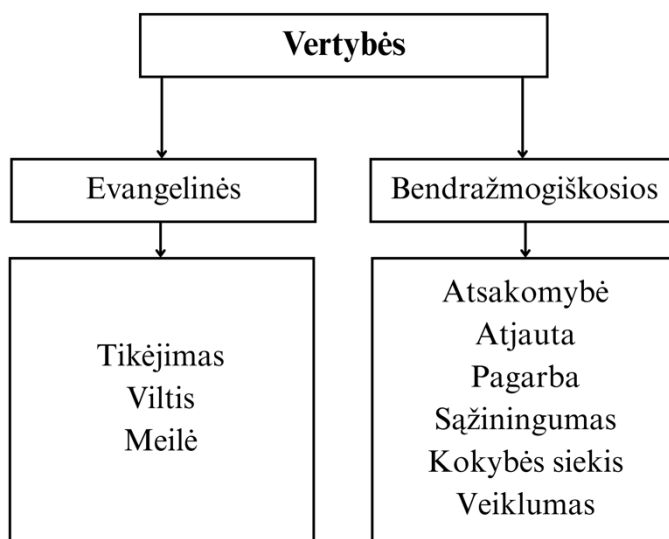
Asmens arba įstaigos veiklai yra svarbios vertybės, padedančios suvokti ugdymo, organizacijos kultūros ir tapatybės formavimosi procesus. Bronislovas Bitinas (2013) išskiria tris vertybių lygmenis ugdymo sistemoje: pradinį, kuris siejamas su materialiomis vertybėmis, antrąjį – vertybių kitimą ugdymo tikslais ir trečiąjį, pasitelkiamą vertinant objektus, aptariamus ugdymo turinyje, kurie funkcionuoja per žinias ir gebėjimus. Yra svarstoma, jog vertybių funkcionavimas ugdymo sistemoje yra nepriklausomas procesas, bet keliamas klausimas, kiek tokia ugdymo sistemos realybė reikšminga žmogui, jeigu asmenybės sklaida joje yra optimali (Bitinas et al., 2013). Romanas

Vasiliauskas (2005, p. 8-9) teigia, kad vertybės yra „žmogaus santykis su būtimi“, jos padeda nagrinėti ugdymą kaip kultūros faktą ir reiškinį. Čia išryškėja problema, jog vertybių sąvoka yra daugiareikšmė, bet iš esmės atliepianti svarbiausius ir brangiausius žmogaus dalykus, kurių labiausiai laukiama ir trokštama, jos svarbios ugdymui, nes yra elgesio orientyras visuomenėje (Vasiliauskas, 2005). Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo 3 straipsnyje (2011) vienas iš švietimo tikslų – „išugdyti kiekvienam asmeniui vertybines orientacijas, leidžiančias tapti doru, siekiančiu žinių, savarankišku, atsakingu, patriotiškai nusiteikusiu žmogumi . . . “ Todėl mokykla kartu su šeima yra pagrindinės institucijos, formuojančios jaunuolių, o kartu ir visuomenės vertybes (Halstead & Taylor, 1996). Ugdymo įstaiga, kaip institucija, tais pačiais tikslais vienijanti žmonių grupę ir veikianti socialinės bei ekonominės plėtros veiksnių, turi savo tapatybę ir gali pasiekti sėkmę, suprasdama savo tikrąsias vertybes, viziją ir misiją (Calder, 2014). Vasiliauskas (2005, p. 11) prideda, jog mokykla tikslų lygmeniu apima dar ir pažinimo, emocinius, vertybinius ir elgesio komponentus. Taigi, mokyklos ir jos bendruomenės sėkmė priklauso nuo vertybinio pamato ir gyvai puoselėjamų vertybių, kurios yra įstaigos tapatybės dalis.

Žmogui yra gan įprasta vaikytis materialių gėrybių, padedančių realizuoti bazinius poreikius. Markas Aurelijus (1984, cit. iš Saulius, 2007) rašė, kad „nusikalsta dievams ir tas, kuris vaikosi malonumų, laikydamas juo gėriu, ir vengia sielvarto, laikydamas jį blogiu“. Antikos filosofai kalba apie vertybes, jas vadindami gėriu. Kiekvienas žmogus renkasi savo vertybes ir skirsto pagal svarbumą (Vasiliauskas, 2005). Mokykloje vertybių ugdymas neretai yra menka mokomoji dalyko dalis, kuria kiekvienas mokytojas grindžia savo būtį (Saulius, 2007). Katalikiškos mokyklos yra įpareigosos vadovautis krikščioniškomis vertybėmis. Apie tai kalbama ir Katalikiškojo ugdymo sistemos sampratos (2012) dokumente, nurodant, jog katalikiškos mokyklos misijos dalis siūlyti vertybes per tikėjimo, mokslo ir kultūros sintezę, ugdyti vertybinę mokinių orientaciją.

Paveikslėlis nr. 1

Vertybės katalikiškoje mokykloje pagal Katalikiškojo ugdymo sistemos sampratą (2012)

Katalikiškojo ugdymo sampratos (2012) dokumentas išskiria dvi vertybių grupes: evangelines ir bendražmogiškąsias. Krikščioniškosios vertybės yra vadinamos fundamentinėmis dorybėmis, kurias akcentavo apaštalas Paulius: „Taigi dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė – šis trejetas, bet didžiausia jame yra meilė“ (1 Kor 13, 13). Kiekvienas dėmuo apibūdina visą krikščionišką egzistenciją ir krikščionio sampratą, tai yra tikros krikščionybės kriterijai (Brunner, 2023). Trinaris šių vertybių dėmuo susijęs su žmogaus egzistencijos samprata laike – per praeities atsiminimus ir ateities projekciją žmogus gyvena dabartyje (Brunner, 2023). Popiežius Pranciškus (2024) teigia, kad kiekvieno žmogaus tikslas yra gyvenimo pilnatvė, kuri įgyvendinama per tris elementus, apibūdinančius krikščionio gyvenimą, gautus per Krikštą ir Šventosios Dvasios veikimą: tikėjimą, viltį ir meilę. Tai iš esmės patvirtina asmens egzistencinę sąsają su Šventajame Rašte skelbiamomis vertybėmis.

Tikėjimas žmogui atskleidžia tai, kas racionali protu gali būti nesuvokiama (Saulius, 2007). Jis paremtas žmogaus dvasiniais išgyvenimais, o ne protine veikla. Joseph Ratzinger (2008, p. 58) „Krikščionybės įvade“ teigia:

Dabar galime atsakyti, kad tai [tikėjimas] į pažinimą nesuvedama, pažinimui nebendramatė žmogaus atsistojimo tikrovės visumoje forma, įprasminimas, be kurio žmogaus vietas liktų be vietos, kuris yra pirmesnis už žmogaus skaičiavimą bei veikimą ir be kurio jis galiausiai nė negalėtų skaičiuoti bei veikti, nes jis gali tai daryti tik užimdamas jį grindžiančios prasmės vietą.

Tikėti reiškia patikėti savo prasme ir laikyti tikėjimą tvirtu pagrindu, kuris remia žmogų ir visą pasaulį, ant kurio stovima be baimės (Ratzinger, 2008). Todėl vertybiniu požiūriu tikėjimas yra svarbus žmogui gyvenimo prasmės suvokimui ir tvirtam moraliniam pagrindui, sujungiančiam žemiškąją ir dangiškąją dimensijas.

„Meilė – gėrio ir blogio pažinimo kriterijus“ (Baranova, 2002, p. 132). Biblinis tikėjimas teigia, kad pasaulis yra kilęs iš proto, kuris yra asmuo, meilės – tai yra Dievo (Ratzinger, 2008). Katalikų Bažnyčios katekizme (2015) pristatomas sielovadinis principas, kad visas ugdymo tikslas yra meilė, iš kurios kilę visi tobuli krikščioniškų dorybių aktai ir kuri yra jų galutinis tikslas. Tikėjimo tradicijoje meilė nėra suvokiama tik erotine prasme (Saulius, 2007). Ji, kaip visų vertybių esmė, yra pagrindas kasdienėms dorybėms, kuriomis grįsta žmogaus veikla, tarpusavio ir darbo santykiai: džiaugsmui, švelnumui, romumui, kantrumui, savigarbai, ištikimybei, geranoriškumui (Baranova, 2002). Ratzinger (2008) apibendrina, kad visišku žmogumi galima tik būnant mylimu – tai yra aukščiausia galimybė, būtinybė ir reikiamybė. Meilė yra krikščioniškų vertybių centras ir išeities taškas.

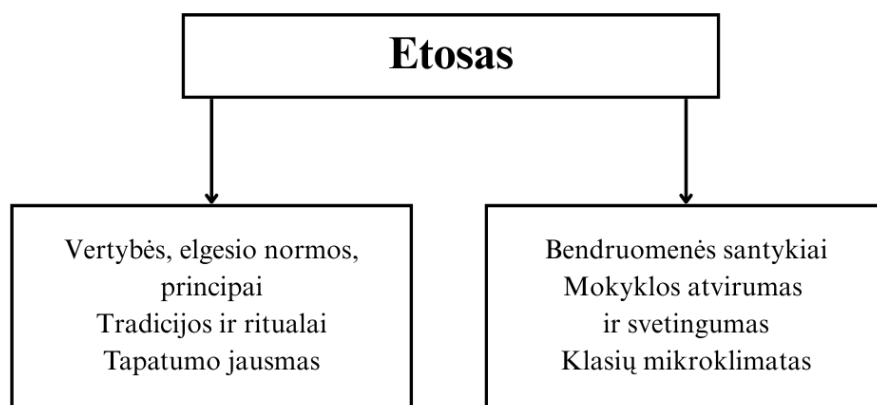
Krikščionys gyvena prisikėlimo ir amžinojo gyvenimo viltimi. Apaštalas Paulius laiške romiečiams teigia, jog „viltis neapgauna“ (Rom 5, 5). Popiežius Pranciškus (2024) atkreipia dėmesį

į jaunimą, teigdamas, kad artumas jaunimui yra Bažnyčios ir pasaulio džiaugsmas bei viltis. Leonas Jovaiša (2008) rašo, kad tikėjimo pradmenyse, per kuriuos suvokiami dalyko tikrumo išgyvenimai, esti viltis – laukimas, tai kas gera, siekių išsipildymas. Žmonės siekia tobulo, kuris yra anapus, todėl viltis yra džiaugsmingas ir optimistiškas kelias Dievo link (Saulius, 2007). Tad tikras ir visuminis žmogaus paveikslas gali būti sukurtas tik per vertybes, kurios suteikia galios pasiekti galutinį tikslą (Nowakowski, 2015).

Vertybių, tradicijų, elgsenos ir mokyklos atvirumo visuma, sudaranti vieną iš kultūrinės dimensijos ašių – etosas, kurį kuria visa bendruomenė (Survutaitė, 2016). Katalikiškoje mokykloje išskirtinį etosą kuria religinis tikėjimas (Juškienė, 2006). Katalikiškojo ugdymo sistemos sampratos (2012) 8 straipsnyje teigiama, jog „nuo pat įžengimo į katalikiškąją mokyklą momento mokinys turėtų patirti įsiliejimą į naują, tikėjimo šviesos apšviestą, unikaliais bruožais pasižyminčią aplinką“. Tai, ką mokytojai ir mokiniai supranta kaip gerą atmosferą, pedagogai – darbo pagrindu ir pasitenkinimo darbu veiksmu, kelia iššūkių, bet išlieka svarbiu veiksmu ugdymo sistemos perspektyvoje (Stevens, 2001). Svarbu mokyklai ir šeimai būti ugdymo proceso vienyje – šio bendradarbiavimo kokybė susideda iš penkių dalių: etoso, ugdymo vertinimo, tėvų įtraukties ir ugdymo, vadovavimo stiliaus ir mokyklos strategijos (Šikšnienė, 2011). Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos apraše (2009) viena iš mokyklos kultūros temų yra nurodomas etosas:

Paveikslėlis nr. 2

Etoso veiklos rodikliai

Katalikiška mokykla yra tokia dėl savo katalikiško etoso – dėl to, ko ir kaip mokoma, kokie yra bendruomenės narių tarpusavio santykiai, kaip atrodo aplinka, kokios šventės vyksta ir dėl savo pavadinimo (Convey, 2012). Visa mokyklos bendruomenė yra atsakinga už katalikiškąjį ugdymą Bažnyčios misijos rėmuose, tokiu būdu rodydama vienybę su visuotine K. batalikų Bažnyčia (Katalikiškojo ugdymo kongregacija, 2022). Taigi etosas glaudžiai susijęs su vertybėmis ir yra svarbi mokyklos kultūros bei tapatybės dalis, nematoma mokyklos kultūros dvasia, neatsiejama nuo bendruomenės, mokyklos misijos ir strategijos.

Tyrimo metodologija ir etika

Atlikto tyrimo tikslas – išsiaiškinti, kaip pedagogų profesinė karjera veikia katalikiškos mokyklos tapatybę bei kaip prisideda prie jos formavimo.

Tiriamieji. Informantai parinkti atsitiktine tikslina atranka. Toks būdas padeda suformuoti nedidelę imtį, kai atvejų yra daugiau, kad būtų galima juos visus išanalizuoti (Žydzūnaitė & Sabaliauskas, 2017). Visi apklausti pedagogai buvo iš katalikiškų mokyklų. Buvo gautas žodinis tyrimo dalyvių sutikimas. Vienintelis keliamas reikalavimas informantams – turėti darbo patirties nekatalikiškoje mokykloje.

Tyrimo metodai. Buvo pasirinktas kokybinis tyrimas ir paruoštas pusiau struktūruotas interviu (Priedas Nr. 1). Šis metodas pasirinktas siekiant susisteminti atsakymus, juos suskirstant į kategorijas ir subkategorijas, kurios formuluojamos remiantis pagrindinėmis transkribuotų tekstų sąvokomis ir citatomis (Žydzūnaitė & Sabaliauskas, 2017). Analizuojant interviu medžiagą, remiantis indukcinės turinio analizės metodu duomenys buvo užkoduoti, sugrupuoti, abstrahuoti, išskirtos kategorijos ir subkategorijos. Pirmiausia buvo siekiama aptarti informanto patirtį nekatalikiškoje mokykloje, esminius pastebėtus skirtumus, lyginant patirtis, darbuotojo vertinimo aspektus. Toliau buvo pereita prie patirties katalikiškoje mokykloje, siekiant atskleisti unikalius katalikiškos mokyklos tapatybės bruožus, pedagogo vaidmenį įstaigoje, išskirtinius religinius ženklus, skirtumus, lyginant patirtis skirtingose darbovietėse. Toliau kryptama gilyn į tapatybės aspektus – informantų buvo prašoma apibrėžti tapatybės sąvoką, nurodyti vertybes, kurios svarbios ugdymo įstaigos tapatybės formavimui ir ugdymo procesui, apibrėžti unikalią įstaigos žinutę, kuri siunčiama kitoms mokykloms. Paskutiniame klausimų bloke buvo gilinamasi į informanto pasaulėžiūrą, asmenines vertybes, profesinę karjerą. Buvo prašoma pasidalinti stebėtojo patirtimi, vertinant kolegų ir mokinių santykius su katalikiška mokykla, jos pozicija ir vertybėmis, domimasi apie mokyklos indėlį į pedagogo darbą ir į pedagogo indėlį mokyklai. Kokybinis tyrimas pasirinktas dėl to, kad būtų atskleistos svarbios prasmės ir informantų interpretacijos, tokius dalykus nagrinėti kiekybiškai būtų sudėtinga (Žydzūnaitė & Sabaliauskas, 2017). Taip pat kokybinis tyrimas gali padėti įrodyti reiškinio įvairiapusį ir pateikti giluminę analizę (Lichtman, 2008). Kadangi tyrime norima sužinoti apie tokius dalykus, kaip vertybės, pasaulėžiūra, tikėjimo santykis su ugdymo įstaigos veikla, būtų sunku atlikti apklausą, nes tai susiję su kiekvieno asmens individualiais ir unikaliais išgyvenimais, patirtimis.

Tyrimo eiga. Tyrimas buvo atliekamas nuo 2024 m. balandžio 27 d. iki 2025 m. balandžio 30 d. imtinai. Interviu buvo atliktas su 8 tyrimo dalyviais. 6 interviu buvo atlikti gyvai, 2 interviu vyko „Microsoft Teams“ ir „Messenger“ programose. Bendra interviu trukmė – 9 val. 50 min. Duomenys buvo fiksuojami integruota įrašymo funkcija ir balso įrašymo programa „Voice Memos“. Tyrimo metu apklausiami informantai noriai bendravo su tyrėju, nerimavo dėl duomenų konfidencialumo, tačiau atvirai reiškė emocijas ir nuomonę, atsakė į visus klausimus. Naudojant

interview metodą, pokalbiuose dalyvavo pats tyrėjas ir užtikrino sklandų procesą. Interview vidutiniškai užtrukdavo 1 val. 20 min.

Tyrimo duomenų analizė. Informantų pateiktų atsakymų turinys nagrinėtas taikant indukcinės kokybinės turinio analizės metodą. Toks metodo pasirinkimas lemia, kad empiriniai duomenys yra tyrimo pagrindas (Gaižauskaitė & Valavičienė, 2016). Duomenys rinkti tiksliai, kreipiant dėmesį į tyrimo problemą, tokiu būdu generuojamos temos ir ieškoma konkrečių sąvokų arba prasmių, kurios gali būti interpretuojamos (Žydzianaitė & Sabaliauskas, 2017). Buvo numatytos kategorijos ir subkategorijos, siekiant išsiaiškinti „kaip konkretaus tyrimo kontekste apibūdinimas tiriamas reiškinys“ (Žydzianaitė & Sabaliauskas, 2017, p. 76). Kategorijos buvo numatytos pagal klausimų blokų suskirstymą: Patirtis nekatalikiškoje mokykloje; Patirtis katalikiškoje mokykloje; Tapatybė ir jos dėmenys; Pedagogų tapstas ir santykis su katalikiška mokykla; Mokyklos bendruomenė ir vertybiniai iššūkiai.

Tyrimo etika. Tyrime laikomasi visų tyrimo etikos reikalavimų. Informantų vardai, pavardės neminimi, jie užkoduoti santrumpa I_X, X – skaičius, siekiant užtikrinti apklaustų pedagogų konfidencialumą. Pateikiamuose atsakymuose praleisti bet kokie duomenys, galintys padėti atskleisti informanto tapatybę ar jo buvusią ir esamą darbovietę, prieduose nepateikiami pavyzdiniai išrašai. Kiekvieno interview pradžioje buvo klausama informanto sutikimo, paaiškinamas tyrimo tikslas ir paskirtis, perspėjama, kad tyrimą galima nutraukti bet kuriuo metu.

Empirinio tyrimo rezultatai

Atliekant magistro darbo tyrimą, interviu metu pedagogai aptarė ne tik savo santykį su katalikiška mokykla, bet ir dalinosi apie patirtį nekatalikiškoje mokykloje. Patirčių palyginimas gali būti svarbus, siekiant išgryninti tiriamojo objekto – katalikiškos mokyklos – tapatybę. Mokytojų įžvalgos leidžia geriau suprasti, kaip jie pasireiškė ir jautėsi aplinkoje, kurioje nėra aiškiai apibrėžtos religinės tapatybės.

Lentelė nr. 1

Pedagogų patirtis nekatalikiškoje mokykloje

Kategorija	Subkategorijos	Iliustraciniai teiginiai
Patirtis nekatalikiškoje mokykloje	Išėjimo priežastys iš nekatalikiškos mokyklos	<...> kilo šiokių tokių nesusipratimų tiek su mokyklos direktore, tiek su kolegėm. <...> pasaulėžiūra, tas vertybių tiesiog tokių nebeturėjimas (I_1)
	Nekatalikiškos mokyklos bruožai	<...> ten buvo iškeliami tėvų poreikiai, ir tada mokytojas tarsi turėjo nuolaidžiauti, <...> Kartais ir paminant mokytojo orumą (I_6)
	Požiūris į pedagogą nekatalikiškoje mokykloje	<...> tave galima pakeisti, nes nesvarbios tavo asmeninės savybės, svarbu, kad užtikrintum rezultatus (I_5)
	Požiūris į pedagogą, kaip į žmogų, nekatalikiškoje mokykloje	Labai domėjosi ir kolegos, ir pati vadovė, mokyklos direktorė, ką veikia mokytojai aptart mokymo <...> labai tą komunikuodavo viešai (I_1)
	Religinių įsitikinimų raiškos galimybės nekatalikiškoje mokykloje	Rugsėjo 1-oji prasidėdavo mokyklos Mišiomis bažnyčioje ir tuo viskas baigdavosi <...> to dvasingumo man kaip tik ir trūko toje mokykloje (I_6)
	Patirties nekatalikiškoje mokykloje įsivertinimas	Labai aiškios atsakomybės, daugiau aiškumo, daugiau sistemingumo, <...> aiškiai pasiskirstę savo atsakomybėm, man tas patiko (I_7)

Išėjimo priežastys iš nekatalikiškos mokyklos. Darbo rinkai plečiantis yra įprasta, kad žmonės linkę keisti darbo vietas, siekdami įgyti skirtingų patirčių, tobulėti. Neretai darbo vieta yra keičiama todėl, kad nebetenkina darbo sąlygos, atsiranda susipriešinimas tarp kolegų, prarandamas pasitikėjimas arba gaunamas finansiškai naudingesnis darbo pasiūlymas. Darbo pasirinkimas gali būti lyginamas su informacijos rinkimu (Weber & Mahringer, 2006), o Lars Osberg (1993) darbo paiešką lygina su žvejyba, kurioje tinkamos vietos ir masalo pasirinkimas gali padėti sugauti didelę žuvį. Informantų buvo klausiama, kokios priežastys ir aplinkybės lėmė tai, jog jie išėjo iš darbo nekatalikiškoje mokykloje. Dalis informantų patvirtina, kad išėjimo iš darbo priežastys susijusios su kilusiais vidiniais ir išoriniais konfliktais, pasaulėžiūros skirtumais: *Ir kažkoks išsigimimas nuo to tiesioginio darbo, ir santykiai pradėjo blogėti (I_2), Kas man nepatiko ten – tai žmonės, <...> buvo*

*dviveidžiai, melagiai, pasikėlę, kalba vieną, daro kitą už akių ir taip toliau (I_4), <...> darbo atmosfera buvo įtempta, tarkim, santykis su administracija buvo sudėtingas (I_5). Informantas I_7 teigia, jog išėjimo iš darbo priežastis praktiška – vienu metu buvo dirbama trijose darbovietėse: *Dėl to, kad tuo metu dirbau trijose mokyklose. Iš <...> jau žinojau, kad išėisiu, nes grįžta mokytoja. <...> mokykloj niekas manęs nevarė, kaip tik prašė, kad pasilikčiau, bet man <...> pasiūlė neblogą krūvį, kuris gautųsi didesnis nei dirbant per dvi mokyklas. Tai aš pasirinkau vieną (I_7). Dar vienas informantas savo išėjimo priežastimi laiko struktūrinius įstaigos trūkumus: *Todėl, kad man anoje mokykloje trūko vadovavimo struktūros, trūko tokių naujovių. Trūko, kuris žmogus už ką atsakingas (I_6).***

Nekatalikiškos mokyklos bruožai. Kiekviena įstaiga pasižymi savitais bruožais, išskiriančiais ją iš kitų, unikalia tapatybe. Organizacijų tapatybė susijusi su tuo, kad žmonės, veikdami organizacijose ir jų kontekste, stengiasi suvokti ir apibrėžti savo pačių tapatybę (Pratt et al., 2016). Du informantai teigia, kad nekatalikiškoje mokykloje į ugdymo procesą stipriai įsitraukę tėvai: *<...> tėvų nuomonė svarbiau negu mokytojo, ir jeigu vat ateina tėvas, pasako maždaug kažkokią pretenziją, tai yra teisus, dažniausiai ne mokytojas (I_2). Du informantai pastebi, jog nekatalikiškose mokyklose stokojama bendruomeniškumo jausmo: <...> kolektyvo nebuvo tokio didelio bendravimo (I_7), <...> to bendruomenės kūrimo jausmo yra mažai (I_5). Tačiau vienas informantas atkreipia dėmesį, jog kai kurios mokyklos bendruomeniškumą kuria kitaip nei katalikiškos mokyklos: *Jie eina į tą bendruomeniškumo kūrimą per kitokias veiklas. <...> Ten per žygius, ekskursijas, kartu labdaros akcijose dalyvauja. <...> ką mes tą patį darome, tik viską su tikėjimo atspalviu (I_1). Informantas I_4 atkreipia dėmesį į nekatalikiškose mokyklose vyraujančią ydingą bendravimo kultūrą: *Labai daug patyčių tarp kolegų, kaip kolegos bendrauja tarpusavyje, pavyzdžiui, kalba apie mokinius <...> vadina debilais. <...> Arba vaikai tyčiojasi iš tavęs (I_4). Taigi nekatalikiškose mokyklose pastebimas ryškus tėvų vaidmuo ugdymo procese, stokojama bendruomeniškumo jausmo, nors kai kurios mokyklos jį kuria per įvairiais veiklas. Taip pat pastebima ydinga bendravimo kultūra tarp vaikų ir darbuotojų.***

Požiūris į pedagogą nekatalikiškoje mokykloje. Informantų buvo klausiama, kaip jie buvo vertinami darbinėje perspektyvoje kaip specialistai. Klausimas reikšmingas, nes darbovietėse yra linkstama atskirti žmogaus asmenybę, asmeninio gyvenimo ypatybes nuo jo darbinių funkcijų ir pareigų. Dalis pedagogų prisimena, kad nekatalikiškose mokyklose nejautė teigiamo įvertinimo: specialistai buvo skirstomi, nekreipiamą dėmesio į gebėjimus, gąsdinama, jog bus pakeisti: *<...> toje mokykloje man susidarė įspūdis, kad <...> yra vieni aukštesnio rango, kiti - žemesnio rango. Ne taip, kad visi mes priimami vienodai kaip žmonės, su savo gebėjimais, kompetencijom, bet vieni yra aukščiau kitų (I_2), Jiems niekam neįdomu. <...> kad tu ten kažką moki ar nemoki, ne (I_4), <...> būdavo dažnai sakoma: jeigu tau čia blogai, <...> tai pilna gatvė tokių mokytojų, kaip tu, ir mes bet*

kada į tavo vietą rasime žmonių (I_6). Tačiau vienas informantas teigia, jog ugdymo įstaigoje pedagogas buvo vertinamas, investuojama į jo profesinę ūgtį bei atitinkamai atlyginama už atliktą darbą: *<...> tikrai skiriama dėmesio pedagogo ugdymui. <...> dirbau tame, kaip mokytojus sutelkti, <...> dirbti tikrai reikėjo daug, bet už tai buvo atlyginama (I_3).* Tas pats informantas pridėjo, kad pedagoginių gebėjimų trūkumas nusverdavo žmogiškuosius trūkumus – tai galėdavo būti atleidimo priežastis: *žmogiškos savybės būdavo atleidžiamos arba leidžiamos, toleruojamos. Ieškoma geresnio specialisto, bet ne žmogaus, <...> jeigu tu negali tinkamai kažkaip atlikti savo pareigų <...> gaila, mes atsisveikiname. (I_3)*

Požiūris į pedagogą, kaip į žmogų, nekatalikiškoje mokykloje. Pedagogai turėjo galimybę pasidalinti savo požiūriu į tai, kaip nekatalikiškose mokyklose jie yra vertinami kaip žmonės, individualios asmenybės. Klausimu buvo siekiama atskleisti, jog nepaisant siekio atskirti darbo funkcijas nuo asmenybės, vis tiek yra vienaip ar kitaip žvelgiama į individualų kiekvieno darbuotojo poveiklį. Informantas I_7 sako, kad jo buvusiose darbovietėse žmogiškosios savybės buvo labai vertinamos, kreipiamas dėmesys į asmeninius pedagogo gebėjimus, kurie gali papildyti pedagoginę veiklą, net populiarinti mokyklą: *<...> ilgainiui pradėjo manyje išvelgti daug pliusų ir siūlyti <...> būti mokinių tarybos kuratoriumi, rengti mokykloje renginius, padėti mokiniams ruošti konkursams. Aš buvau tas mokytojas, kuris bendravo su mokiniais, ir kad atkurti tą visą gyvybę mokykloje, <...> jaučiausi toks gyvas, reikalingas, na, motyvuotas <...> man tikrai buvo gera (I_7).* Vienas informantas teigia, kad buvo vertinami išoriniai žmogaus bruožai – kalbėsena, apranga, išvaizda: *Labiau kaip žmogų vertina – kaip tu atrodai, kaip tu kalbi, kaip tu rengiesi (I_4).* Tačiau informantai I_2, I_6 prisimena, kad ir žmogiškosios savybės nebuvo svarios nekatalikiškose mokyklose arba savo vietą reikėjo garantuoti apkalbomis: *Jei tu ten papasakoji, pasidalini, kokiom nuotaikom gyvena tavo bendradarbiai, tai tu jau toks geresnis, patikimesnis <...> labai taip pasidalinti, apkalbėti (I_2), Tarsi ir žmogų – labai keista situacija, <...> būdavo sakoma, <...> nu vietoj jūsų kiti ateis (I_6).* Tad nekatalikiškose mokyklose žmogaus vertinimas gali būti labai įvairus: tiek orientuotas į vidines savybes, tiek į išorines.

Religinių įsitikinimų raiškos galimybės nekatalikiškoje mokykloje. Visi informantai, dalyvavę tyrime, nurodė, kad yra Romos katalikai, tačiau tikėjimo praktikos svarba kiekvieno gyvenime yra skirtinga. Interviu metu buvo klausiama apie galimybes reikšti savo religinius įsitikinimus nekatalikiškoje mokykloje, tai gali būti svarbu žmogui, kuriam tikėjimas ir religija yra neatsiejama gyvenimo dalis. Dalis informantų (I_2, I_5) kalba, jog įprastai nekatalikiškoje mokykloje nėra poreikio reikšti religinius įsitikinimus, tačiau, jeigu tokių situacijų pasitaiko, tai nėra sureikšminama ar pastebima: *Niekas manęs nei smerkė, nei ten kažkaip. Bent jau viešai man į akis niekada nebuvo pasakyta kažko (I_2), Religinis aspektas ten labiau šalia, nebuvo jokios religinės praktikos propaguojamos, nebūdavo Mišių renginių metu, nebūdavo meldžiamasi prieš pamokas <...>*

nebuvo oficialiai tai <...> religinis gyvenimas yra šalia mokyklos ir tiek (I_5). Informantas I_4 į religinių įsitikinimų raišką nekatalikiškoje mokykloje žvelgia iš stebėtojo perspektyvos, bet pastebi, kad tai taip pat nebuvo sureikšminama: *Aš turėjau vieną vienuoliktą, <...> jis su kryželiais vaikščiojo, porą kartų mačiau buvo Bibliją atsinešęs. <...> bet jam niekas nieko dėl to nesakė, niekada negirdėjau iš aplinkinių kažkokios neigiamos nuomonės apie <...> jo meilę religijai* (I_4). Likę informantai teigia, kad asmeninio poreikio reikšti religinius įsitikinimus neturėjo, todėl ir nepastebėjo to nekatalikiškos mokyklos aplinkoje.

Patirties nekatalikiškoje mokykloje įsivertinimas. Vienas paskutiniųjų pirmojo bloko klausimų buvo prašymas atskleisti, ką pedagogai vertino dirbdami nekatalikiškose mokyklose. Klausimas reikšmingas tuo, jog kalbėdami apie buvusią darbovietę, žmonės neretai orientuojasi į neigiamus patirties aspektus, todėl svarbu išryškinti ir teigiamus nekatalikiškų mokyklų bruožus, kurie žmonės leido sukaupti reikšmingos darbo patirties prieš išeinant į katalikiškas mokyklas. Informantai (I_2, I_4, I_3), dalindamiesi apie tai, ką vertina nekatalikiškose mokyklose, teigia, jog jiems vertingas nuoširdus santykis su kolegomis, mokiniais: *<...> artimesnių kolegų ratas, su kuriais vis tiek kažkokius palaikėm santykius, bičiulystę. <...> prisirišimas prie mokinių, prie auklėtinių. Ir tų, kurie baigę, vis palaikomi tokie ryšiai* (I_2), *vertinau tą pagalbą, buvo smagu, kad stebi, padeda, nori padėti* (I_4), *<...> komandą, su kuria dirbau* (I_3). Informantas I_3 kalba apie vertingą atsakomybių pasiskirstymą ir iš to kylantį struktūrinį aiškumą: *<...> struktūra, aiškumas, nėra tos laisvės ten kūrybai kažkokiai, bet tai buvo irgi labai saugu, <...> labai aiškos ribos, kas už ką atsakingas* (I_3). Informantas I_5 kalba apie tai, jog dirbo nekatalikiškose mokyklose, kuriose vykdoma mokinių atranka, todėl labiausiai vertina galimybę dirbti su akademiškai stipriais mokiniais: *<...> viena iš vertybių, kad buvo stiprūs mokiniai. <...> vertinau dalykiškai stiprius mokinius ir galimybę užtikrinti tą dalykinį aspektą* (I_5). Pedagogas I_4, kalbėdamas apie dar vieną patirtį kitoje nekatalikiškoje mokykloje, teigia, jog nieko vertingo nepatyrė dėl ydingų darbo sąlygų: *Nebuvo ką, nes tik stresas, <...> buvo labai daug melo. <...> negaliu nieko gero ten pasakyti, labai mane užgavo, kad nėra taip, kaip sako* (I_4).

Tyrimo informantai, paklausti apie patirtį katalikiškoje mokykloje, akcentavo savo profesinės karjeros ir vertybių sąveiką katalikiškos mokyklos kontekste, aptardami savo patirtį tokio profilio ugdymo įstaigoje. Čia pedagogų vaidmuo įgyja ugdomąjį ir dvasinį matmenį, kuris atsiskleidžia per prasmes, būnant šios bendruomenės dalimi.

Lentelė nr. 2

Pedagogų patirtis katalikiškoje mokykloje

Kategorija	Subkategorijos	Iliustraciniai teiginiai
------------	----------------	--------------------------

Patirtis katalikiškoje mokykloje	Pasirinkimo dirbti katalikiškoje mokykloje motyvai	<i><...> įkalbino mane tiesiog čia dirbti. Iš tikrųjų nelabai žinojau, kad čia taip stipriai viskas surišta su tikėjimu (I_1)</i>
	Mokytojo vaidmuo katalikiškoje mokykloje	<i><...> palaikyti vertybes, bendruomeniškumą palaikyti, palaikyti nuolankumą, bet ir tuo pačiu skatinti požiūrį mokiniams, kad nesvarbu, praktikuojat ar nepraktikuojat, Dievas yra jūsų pasirinkimas, bet mes esam pagarbūs (I_5)</i>
	Katalikiškos mokyklos bruožai, išryškėjantys patirtyje	<i><...> taiko katalikiškas praktikas, veiklas kasdienėj veikloj ir atvirai sako, kad ji yra tokia (I_5)</i>
	Religiniai ženklai, praktikos ir jų vaidmuo	<i>Bet čia gal yra tokie simboliai – šventųjų vardai, šventųjų atvaizdai kabinetuose, pakabinti kryžiai, aišku, praktikos. Tai yra renginių metu ar Mišios, ar maldos, pirmų pamokų malda <...> organizuojamos stovyklos, <...> vyksta rekolekcijos (I_5)</i>
	Pedagogų tikėjimo raiška už mokyklos ribų	<i>Aš tikiu į kažką. Nežinau į ką. Kad aš pasikalbu su kažkuo – jo, tik aš neįvardiju. Nu gerai, būna sakau: o Dieve mano. Kad aš kažkuo tikiu – faktas (I_4)</i>
	Tobulintini katalikiškos mokyklos aspektai	<i>Gali būti, kad yra žmonėms per daug informacijos, kuri susijusi su jų tikėjimo gilinimu. Nes jeigu žmogus netikintis, tai galbūt jam nelabai svarbu žinoti ten kokių nors labai ypatingų, subtilių ten dogmų (I_3)</i>
	Patirties katalikiškoje mokykloje įsivertinimas	<i>Nu kaip ten bebūtų, toje mokykloje yra daug mielų ir šiltų žmonių. Tai gal pažintis su kolegomis, daug nuostabių mokinių, kurie tikrai protingi, išmintingi, motyvuoti. Tikrai daug gerų dalykų (I_7)</i>

Pasirinkimo dirbti katalikiškoje mokykloje motyvai. Visi apklausti informantai tyrimo metu dirbo katalikiškoje mokykloje. Religinio profilio mokyklų šalyje nėra daug – Katalikiškų mokyklų asociacijos duomenimis Lietuvoje yra 27 katalikiškos ugdymo įstaigos, kurios vykdo formalųjį ir neformalųjį ugdymą, dalis jų yra nevalstybinės. Todėl pasirinkimas dirbti tokios krypties mokykloje turėtų būti motyvuotas asmeninių priežasčių arba kitų aplinkybių. Informantai (I_8, I_7, I_4, I_3) teigia, kad motyvuotai neieškojo darbo būtent katalikiškoje mokykloje, tačiau, lygindami savo patirtis ankstesnėje darbovietėje arba neįsitraukdami vidinio prieštaraus, nusprendė priimti pasiūlymus: *Pasyviai ieškojau darbo, bet mane pasikvietė. Pasiūlė geresnes sąlygas, negu prieš tai buvusioje darbovietėje ir sutikau (I_8), Ne dėl to, kad ji katalikiška. <...> O kadangi aš esu tikintis, nors ir nepraktikuojantis, bet Dievas mano širdy visada yra, tai man nebuvo priešpriešos (I_7), Mane pakvietė, nes man paskambino, sako: o, tu vėl ieškai darbo, kas negerai? Aš pasakiau viską, kas buvo*

negerai, kas nesisekė. Sako: tai tu ateik pas mus, pas mus yra kitaip (I_4), <...> čia buvo geresnis pasiūlymas, geresnės galimybės (I_3). Informantas I_2 teigia, kad jautė permainų profesinėje karjeroje poreikį, bet sutapus aplinkybėms susidomėjo darbo pasiūlymu katalikiškoje mokykloje: <...> norėjosi permainų. Norėjau pakeisti. Aš kaip ir neieškojau to darbo kitoje mokykloje <...> toks aplinkybių sutapimas, <...> pirmas įspūdis buvo labai toks geras, ir aš taip užsikabinau už tos minties, kad gal vis dėlto aš čia ir norėčiau (I_2).

Mokytojo vaidmuo katalikiškoje mokykloje. Religinis profilis katalikiškose mokyklose yra labai svarbus ir jis atitinkamai lemia mokytojų profesines nuostatas bei vaidmenį ugdymo įstaigos kontekste (Juškienė, 2007). Pedagogų buvo klausama, ką reiškia būti mokytoju katalikiškoje mokykloje. Pedagogas I_8 vienintelis pažymi, jog mokytojas turi vadovautis katalikiškomis vertybėmis, dirbdamas savo darbą, o pedagogas I_7 pastebi, jog tikinčiam mokytojui dirbti katalikiškoje mokykloje yra lengviau dėl vertybinių nuostatų, bet sako, jog nėra vertinamas žmogaus įsitraukimas į religines praktikas: *Mokytojas katalikiškoje mokykloje turėtų dėstyti dalyką geriausiai kaip gali, atsižvelgiant į katalikiškas vertybes, gerbiant kitų vaikų nuomonę apie tai <...> (I_8), Jeigu mokytojas yra labai tikintis, šitoj mokykloj yra labai gerai <...> jis turi kelrodę žvaigždę <...> ir atlaidumo daugiau, <...> kitaip prioritetus sudėlioji <...> Mūsų mokykloje, kai priima žmones, nežiūri, ar jis tikintis, ar nelabai (I_7). Informantas I_4 atkreipia dėmesį į trinarę pedagoginio darbo sandarą – dalyko dėstymą, žmogaus ugdymą, vertybių perdavimą: *Reiškia dirbti trigubai, nes tu mokini savo dalyką ir tu dar ug dai žmogų, bandai įskiepyti jam tas geras vertybes ir kad jis išėjęs iš mokyklos mokėtų ne tik du plus du, bet kažką vertingo ir gero, ką galėtų nešti per gyvenimą (I_4). Mokytojo vaidmens ir autoriteto esmė yra suvokime, jog kito buvimas ir vertė egzistuoja nepriklausomai nuo aplinkybių, pavyzdžiui, kaip įvykdyti duoti nurodymai (Barbierato, 2019). Informantas I_6 pastebi mokytojo autoriteto ir santykio su mokiniais kūrimo svarbą, dirbant katalikiškoje mokykloje ir ne tik: <...> turi susikurti savo autoritetą, turi betarpiškai bendrauti su mokiniais, jausti tuos vaikus, mylėti vaikus turbūt <...> mokytojas turi atitinkamai panašiai visur elgtis (I_6).**

Katalikiškos mokyklos bruožai, išryškėjantys patirtyje. Visi informantai, dalyvavę apklausoje, turi darbo patirties ne katalikiškojo profilio ugdymo įstaigose, todėl buvo prašoma išskirti esminius katalikiškos mokyklos bruožus, parodančius šio tipo ugdymo įstaigos skirtumus ir unikalumą. Religinis naratyvas mokyklai suteikia savitą pobūdį (Juškienė, 2007). Informantas I_6 teigia, kad katalikiškai mokyklai svarbūs brandesni, stiprų tikėjimo pamatą turintys mokiniai: *<...> čia ateina vaikai iš šeimų, kur yra svarbios, svarbūs doroviniai dalykai. Kur yra svarbus tikėjimas. <...> Jie yra brandesni (I_6), <...> čia į žmogų žiūri kaip į žmogų. Ir kolegos, ir vaikai. <...> Kad yra ar bent jau bando, kad būtų pagarba, supratimas, pagalba, empatija, kad nėra tokių bereikalingų įžeidinėjimų, žeminimo, melavimo ir visų tų dalykų, su kuriais aš iki šiol buvau susidūręs (I_4).*

Katalikiška mokykla, anot informanto I_3, išsiskiria maldos praktika ir galimybe kiekvienam būti savimi: *<...> melstis, dalintis savo dovana, savo gebėjimais. Gyventi ne dvigubą gyvenimą, gyventi tokį pat gyvenimą* (I_3). Kaip katalikiškos mokyklos bruožus informantai I_2 ir I_1 pastebi orientavimąsi į religines praktikas, bet pažymi kiekvieno žmogaus vertės pripažinimą, dėmesį akademiniams pasiekimams ir griežtumui: *<...> grynai į tuos religinius dalykus, <...> gyvename mes liturginių metų ritmu. Tokia tikėjimo praktikos vieta. <...> Toliau, kad čia vis tiek yra dėmesio centre žmogus. Ar jis būtų mokinys, ar mokytojas, ar mokyklos kažkoks kitas darbuotojas* (I_2) *<...> daug labiau orientuota į akademiškumą ir tokio griežtumo daug daugiau <...> jauti tą tikėjimą šalia, nes visur kažkokie elementai, kažkokios smulkmenos, kur primena apie tai* (I_1). Informantas I_2 prideda, kad mokykla sudaro galimybes melstis: *<...> galimybė mokytojams ir mokiniams, jeigu yra noras, ten tas kelias minutes tiesiog skirti maldai, nubėgti į koplyčią* (I_2). Informantas I_8 struktūriškai pažymi bendruomeniškumo, religinių praktikų, tikėjimo ir akademiškumo nelygiaverčio santykio, ypatingo bendradarbiavimo, iniciatyvų siaurumo bruožus: *<...> katalikiškoje mokykloje yra labiau sutelkiamas dėmesys į bendruomeniškumo išgyvenimą, religinės praktikos kaip papildoma veikla katalikiškose mokyklose <...>. Atkreipiamas dėmesys į katalikiškas šventes, <...> katalikiškose mokyklose didesnis akcentas yra dedamas tikėjimo klausimams negu akademiniams pasiekimams, <...> katalikiškoje mokykloje yra šiek tiek šiltesnis santykis tarp mokytojų ir mokinių, <...> katalikiškose mokyklose yra daugiau iniciatyvų, kurios yra labai siauros pakraipos, tai yra susijusios su tikėjimu* (I_8). Informantas I_7 pabrėžia rytinės maldos svarbą, bet atkreipia dėmesį, jog religinės praktikos daro neigiamą įtaką ugdymo procesui: *<...> rytinės maldos. <...> Mokinį nuteikia rimčiai, nuramina. <...> Nelabai gerai, kad Mišios ir visokie renginiai pamokų metu, <...> kiek prarandama pamokų dėl tam tikrų liturginių švenčių* (I_7). Informantas I_5 apibendrina, jog svarbiausias katalikiškos mokyklos bruožas – religinės praktikos: *<...> katalikiška yra ta, kuri reguliariai įtraukia tas praktikas* (I_5).

Religiniai ženklai, praktikos ir jų vaidmuo. Katalikiškos mokyklos aplinka yra glaudžiai susijusi su tapatybe per kuriamą bendruomenę, religines praktikas ir atitinkamų simbolių buvimą (Convey, 2012). Religiniai simboliai gali padėti suvokti sakralumą, per juos pasireiškia anapusių – tai, kas yra už žmogaus suvokimo ribų, sujungianti šiapusybę (Klimenka, 2014). Informantų buvo klausama, kokių religinių praktikų, ženklų pastebi katalikiškoje mokykloje ir koks jų vaidmuo tapatybės formavimo procese. Informantas I_6 teigia, jog katalikiškoje mokykloje svarbų vaidmenį atlieka sielovados komanda, atsakinga už religinio turinio sklaidą ugdymo įstaigoje, o organizuojamos veiklos padeda bendruomenės augimui sekant Kristų: *<...> sielovados grupė dirba, organizuojami renginiai, kur gali išklaudyti kitų patirtis, kur gali išsakyti savo mintis, kur gali kartu melstis, <...> sustiprina žmogų, nuteikia tam tolesniam ieškojimui ir stiprina bendruomenę, stiprina santykius, suriša žmones, nes mokykla turi tą gražų tikslą – tobulėti, būti tokiam, kaip dvasinis*

vadovas Kristus <...> (I_6). Tas pats informantas (I_6) prideda, kad bendruomeninė religinė veikla padeda ugdymui, formuoja gerus įpročius: *Mišios – jos sutelkia bendruomenę, jos sutelkia, jos padaro visus, kaip čia, atvirus vieni kitiems, kuria tą atvirumą, kuria bendrystę, <...> ugdo kiekvieną žmogų. Pagaliau ir tą įprotį formuoja. Melstis, lankytis Mišiose* (I_6). Informantas I_7 išskiria rytinę maldą, kuri svarbi dienos pradžiai, teigiamam mokinių nusiteikimui, atkreipia dėmesį į krucifiksus, klasių pavadinimus, švenčiamas Šv. Mišias, vykstančius maldos vakarus: *Nu kryžiai yra... Kai aš turiu rytinę pamoką, mano pirma pamoka, aš visada su vaikais sukalbu maldą, <...> palinkime vienas kitam būtent kažko gražaus tai dienai <...>. Šventųjų vardais klasės pavadintos, Mišias švenčiam, maldas turim, vakarus* (I_7). Informantas I_1 taip pat pažymi bendros maldos svarbą, tačiau pastebi, jog tai dažnai daroma šabloniškai, neįsijaučiant dvasios, neįsigilinant: *<...> bendra malda, bet ji kartais labai natūraliai ir gražiai pasireiškia, o kartais taip priverstinai ir taip šaltai ir nelabai kažkokio santykio yra, tiesiog sukalba tuos žodžius mokiniai ir pamiršta* (I_1). Informantas I_3 išskiria svarbiausius religinius ženklus ir praktikas katalikiškoje mokykloje: *<...> liturginiai metai, ryto malda, dienos malda, kvietimas į rekolekcijas, dvasines patirtis, maldos vakarai, sielovados veikla, kuri tikrai matosi. Klasių vadovai turi įgyvendinti sielovados planą* (I_3). Informanto I_3 akcentuojamos Šv. Mišios, į kurias susirenka visi bendruomenės nariai, taip pat Šv. Mišios, kurios švenčiamos kiekvienos klasės bendruomenės, bet teigiama, jog ryto malda nėra svarbi tapatybės formavimui: *<...> bendruomeninės, didelės šventos Mišios metų pradžioje, <...> tai labiausiai pasitarnauja bendruomenės suvokimui. Klasės Mišios pasitarnauja labiausiai klasės bendruomenės sukūrimui, nes irgi turi tokią patirtį bendrą. Nemanau, kad ryto malda labai tam pasitarnauja, bent jau kalbant apie mokinius ir tėvus* (I_3). Tačiau informantas I_2 pastebi, jog pirmos pamokos malda sukuria ypatingą atmosferą, nuteikia visiškai kitaip: *Ir kai pirma pamoka prasideda su malda, tai kažkaip būna tokia kitokia nei tos pamokos, kurios būna vidury dienos* (I_2). Kalbant apie religines praktikas katalikiškoje mokykloje informantas I_4 taip pat akcentuoja ryto maldą su mokiniais, bet pažymi, jog pats to nepraktikuoja, žino, kad klasėje kabo krucifiksas, bet jo įprastai nepastebi: *<...> pirma pamoka prasideda su malda. Aš nesimeldžiu, bet visą laiką įgalinu vaikus tą daryti, <...> šiaip labai gražu. Pas mane kabinete kabo kryžius, bet kadangi sėdžiu į sieną, jis man virš galvos, aš jo nematau* (I_4). Taigi dauguma informantų akcentuoja religinių praktikų svarbą, informantas I_8 apibendrina, jog tapatybės formavimui ir atskleidimui svarbiausios bendruomeninės veiklos: *Bendruomeniškumo išgyvenimas yra vienas kertinių dalykų. Visas veiklas koordinuoti ir santykį kurti per bendruomeniškumo prizmę, manau, kad kertinis dalykas* (I_8).

Pedagogų tikėjimo raiška už mokyklos ribų. Tikėjimas yra procesas, priklausantis nuo amžiaus ir žmogaus patirties, o augimui ir brendimui tame reikia ne tik Dievo pagalbos, bet ir pačio žmogaus pastangų (Liobikienė, 2021). Laura Sintija Černiauskaitė (2022) teigia, kad „praktikavimas yra tie Viešpaties mums skirti rėmai, į kuriuos įstoję galime būti patraukti gilyn į Kristaus tikrovę“.

Siekiant išsiaiškinti, ar pedagogai praktikuoja tikėjimą už mokyklos ribų, jų buvo prašoma pasidalinti asmenine patirtimi. Informantai I_5 ir I_7 teigia, jog aktyviai tikėjimo už mokyklos ribų nepraktikuoja, nes to pakanka darbinėje aplinkoje, taip pat akcentuoja, jog mokykla priverstė atsiriboti nuo tikėjimo praktikų: *Mažai, nes iki katalikiškų mokyklų šiaip mano religinių praktikų gyvenime buvo mažai, bet atėjus į bendruomenes, jų gerokai padaugėjo vien bendruomenės renginių metu, tai šiuo metu man to užtenka, dėl to mažai tenka praktikuoti išorėje, nes nejaučiu poreikio tam (I_5), Ne. Iš viso labiau buvau tikinti negu dabar mokykloje. Pasakysiu atvirai – atmušė, <...> mokyklos kontekste aš matau, kad ne viskas yra auksas, kas auksu žiba (I_7).* Dalis informantų (I_1, I_6) teigia, kad tikėjimo praktikos asmeniniame gyvenime yra minimalios arba jų kiekis – didėjantis: *<...> jis po truputį praktikuojamas <...>. Tai aš namie paskaitau Bibliją, <...> sėdžiu namie ir galvoju, kaip norėčiau į Mišias nueiti (I_1), Tas tikėjimas nėra manyje kažkaip nuslopintas, bet man ne visada reikia aplinkui kitų žmonių, <...> pabūti su savimi man yra geriau negu bažnyčioje (I_6).* Likusiems informantams (I_2, I_3) tikėjimo praktika asmeniniame gyvenime yra svarbi: *Taip! Tai einu į bažnyčią. Lankausi čia, priklausau bendruomenei, <...> nu ir taip pat, aišku, tą visą stengiuosi ir šeimoje auginti, palaikyti tiek, kiek pavyksta (I_2), Taip, aš praktikuojau. Man svarbu dalyvauti liturgijoje. Švenčiu sekmadienius. Kasdien meldžiuosi <...>. Ir tai man neatsiejama ir šeimoje, ir bendruomenėje (I_3).* Informantas I_8, aptardamas savo patirtis, akcentuoja, kad tikėjimas yra individualus ir asmeninis kiekvieno žmogaus santykis su Dievu, todėl tikėjimo praktikos veiklų neišskiria: *<...> tikėjimas yra jautrus, labai asmeninis reikalas, labai intymus reikalas, nes turint santykį su Dievu kiekvienas esam skirtingoje kelionėje (I_8).*

Tobulintini katalikiškos mokyklos aspektai. Tyrimo informantų buvo klausama, kas, anot jų, galėtų būti tobulinama katalikiškose mokyklose tam, kad jų tapatybė būtų dar grynesnė. Informantas I_8 akcentuoja dalykus, susijusius su tarpusavio santykiais, kai neišlaikoma pagarba žmogui, painiojami asmeniniai ir darbiniai interesai, aklaai pasitikima vien tikėjimu, pasiduodama galios pozicijai, neišlaikomas kertinis mokyklos tikslas – akademiškumo siekis: *<...> ribų išlaikymas tarp darbinės sferos ir asmeninės, gerbimas žmogaus kitokio pasirinkimo. Jeigu jis šiuo metu nenori į kažkokią praktiką, kad tai nebūtų privaloma, <...> neturėjimas iliuzijos, kad katalikiškoje mokykloje viskas yra tobula, <...> nesidangstyti, kad Dievas išves arba, kad tebūna Dievo valia, <...> patobulinti tai, kad katalikiškose mokyklose būtų kreipiamas dėmesys į tikėjimą, bet jisai neužgožtų akademinio siekinio. <...> į saldžius žodžius buvo įvelkami bjaurūs dalykai, neliečiamumo aspektas, kad, žodžiu, vadovai visą laiką yra teisūs. <...> daug persidengia su asmeniniais įsitikinimais, asmeniniais dalykais, kurie man yra brangesni turbūt, nenorėčiau tapatinti su darbine aplinka (I_8).* Informantas I_7 katalikiškoje mokykloje pastebi pedagoginio darbo sunkumus, kurie kyla dėl susiformavusio požiūrio į mokytoją ir jo profesinę veiklą, todėl žmogui sunku formuoti savo pedagoginę tapatybę: *Požiūris į mokytoją, <...> staiga sumažinamas krūvis nieko neinformavus,*

priimami žmonės, kurių nereikia priimti, <...> jeigu tik nusiskundimą kokį gauni, tai mokytojas ant kilimėlio kviečiamas. <...> Ta prasme, tave purto, tave stebi, jautiesi po to išsekęs, nes nesupranti, kas vyksta, bijai būti per griežtas, bijai būti per minkštas (I_7). Informantas I_4 akcentuoja, jog dėl gausių religinių praktikų ir veiklų nukenčia ugdymo procesas, tačiau mokytojas yra įpareigotas atlikti savo pareigą – vadovautis ugdymo programomis ir siekti konkrečių tikslų: *Ta prasme, iš mokytojo prašo labai daug. Mes turime ugdymo planą, kurį turime visą praeiti. Jeigu prasideda kažkokios Šv. Mišios pamokų metu, tada kokia nors ekskursija ten, piligriminė kelionė <...> – viskas yra gražu ir pagirtina, bet kenčia ugdymo procesas <...>. Kažkaip kitaip reikia daryti* (I_4). Informantas I_2 kategoriškai teigia, kad mokykla yra paslaugos teikėjas, todėl ir turi tai daryti: *Mokykla turi teikti paslaugas* (I_2). Informantas I_6 atkreipia dėmesį į tai, jog katalikiškoje mokykloje dauguma veiklų yra pristatomos kaip privalomos, yra verčiama eikvoti savo laiko resursus ir dalyvauti, net jeigu tai neduoda jokios praktinės naudos: *Kartais tie patys renginiai, tarsi jie būtų privalomi, bet ne visą laiką tu jauti, kad tau ten reikia būti. Esi juk suaugęs žmogus, turi savo nuomonę, savo poziciją, galbūt net ir negali tą dieną dalyvauti, bet tai vis tiek tas privaloma* (I_6). Informantas I_1 pastebi vertybinius ugdymo turinio aspektus, kurie katalikiškoje mokykloje yra kontroversiški ir ne visiems priimtini: suaugusių žmonių nepagarbą religinėms praktikoms, privataus gyvenimo subtilių aptarinėjimą, radikalaus požiūrio skleidimą, susijusį su biologiniais ir socialiniais konstruktais, kurie pasaulietinėje ir religinėje visuomenėje kelia problemų: *<...> sustatė vaikus ir kaip bausmę skaitė Šventąjį Raštą ir liepė klausyti Šventojo Rašto, tai man buvo kraupu ir didžiulė nepagarba, <...> išmokyti pagarbos kito tikėjimui, <...> aptarinėjimas, kas ir asmeniniame gyvenime kaip elgiasi. <...> iš tikybės pamokų vis tos nuogirdos <...> zigota įvardinta kaip žmogaus gyvybė, kurią nutraukus jūs nužudytumėte... toks emocinis ir vertybinis krūvis ant tų sąvokų, <...> aiškina, jog, tarkim, homoseksualai jau iš karto nieko verti, degs pragare ir čia nuo to reikia gydytis, ir čia negali taip būti. Su tom pačiom katalikiškom vertybėm nesutampa – teisti kitą žmogų* (I_1). Informantas I_5 pabrėžia kad katalikiškos mokyklos bendruomenės nariai turėtų jaustis laisvi pasirinkti jiems priimtinas veiklas, nejausti prievartos ir būtinybės elgtis prieš savo sąžinę, įsitikinimus ir įpročius: *<...> labai svarbu turėti laisvę pasirinkti, kaip nori daryti, ir daryti, kaip tau gerai. Tai čia labai asmeniškai, kas tave įtraukia – galbūt kai kuriuos įtraukia diskusijų rateliai, galbūt Mišios, galbūt kažko niekas neįtraukia, <...> kažkada kažkas nukrenta ir tai labiau tampa būtinybė, o ne realia ir nuoširdžia praktika* (I_5).

Patirties katalikiškoje mokykloje įsivertinimas. Patirtis yra svarbus veiksnys, formuojantis žmogaus profesinę tapatybę ir glaudžiai besisiejantis su mokyklos tapatybės formacija ir raiška, per pedagogo kasdienybę mokyklos erdvėse realizuojami tikslai ir vertybės. Todėl pedagogų buvo prašoma aptarti ir įvertinti savo darbo patirtį katalikiškoje mokykloje. Informantas I_3 teigia, kad katalikiškoje mokykloje mato kūrybinį procesą, kuris yra chaotiškas, dėl to neaiškos atsakomybės, o tai apsunkina pedagoginę veiklą: *<...> viskas yra kūrimosi procese ir labai neaiškos ribos, neaiški*

subordinacija. Daug tokio kūrybinio chaoso, lengvo, kuris kažkaip turėtų įgauti formą. Ateityje čia tikrai turėtų ateiti kažkokia krizė, kuri padėtų tą formą įgauti. Kažkaip ta mokykla turėtų išeiti iš to chaoselio po truputėlį (I_3). Informantas I_1, vertindamas darbo patirtį, pastebi sklandų įsitraukimą į darbinę veiklą, kolegų palaikymą: *Labiausiai džiaugiuosi tuo priėmimu ir kad niekas nespaudė, kad turėčiau ten tą daryti ar aną daryti, <...> dabar jau daug kas ir pačiam aiškiau, tai nereikia tiek pagalbos rankų gaudytis, nes jau žinai, kaip ką pasidaryti* (I_1). Dalis pedagogų (I_6, I_2, I_4) savo darbo patirtyje akcentuoja santykius su žmonėmis, kurie grįsti empatija, stiprų bendruomeniškumo jausmą, kuris padeda įveikti sunkumus ir nuteikia pozityviai, atvirumą ir mokinių bendruomenės skirtumus: *Vertinu žmones. Tiek kolegas, tiek vadovą, tiek mokinius. Tuos žmogiškus santykius. Pagalba vieniems kitų, atvirumą, gebėjimą pasikalbėti, išsakyti, užjausti, suprasti – tai labiausiai vertinu* (I_6). *Tai vertinu tarpusavio santykį. Bendruomeniškumą, tokią ramybę, pasitikėjimą, kad ir kaip ten sunku, nelengva, išbandymai visokie, bet vis tiek mes kažkokį jaučiam, kad vis tiek bus kažkaip gerai. Vat yra toks užtikrintumas* (I_2), *<...> vertinu žmogiškumą, pagalbą, atvirumą, gebėjimą pasikalbėti įvairiais klausimais <...> ir mokiniai matosi, kad labiau žmogiškesni ir ne nuo lenciūgo nutrūkę, kaip bet kurioj kitoj mokykloj* (I_4). Informantas I_8 išryškina žmogaus vertingumo aspektą, galimybes realizuoti savo gebėjimus įvairiose srityse, taip pat lengvą ir pozityvią integraciją į bendruomenę, galimybę jaustis saugiam dėl savo religinių įsitikinimų, tačiau apibendrina, jog darbas persipina su asmeninio gyvenimo detalėmis, todėl tai kelia sunkumų: *<...> jaučiausi reikalingas su savo turimais talentais, nes jaučiu, kad labai daug kur galiu save realizuoti, ne tik pamokas vedant, bet ir papildomose atsakomybėse, <...> jaučiau, kad galiu save realizuoti, jaučiausi pastebėtas, priimtas, ir jaučiau daug palaikymo iš išorės, ko neturėdavau ankstesnėse darbovietėse ar neįsivaizduoju, kad būtų kitoje mokykloje, <...> gali laisvai išpažinti savo tikėjimą, <...> darbiniai išgyvenimai paliečia daugiau asmenybės sferų ir tai gali būti sunkesnis laikas, išgyventi tą laiką* (I_8). Informantas I_5 pastebi, kad jaučia norą keisti požiūrį į savo asmeninių vaikų ugdymo principus, vertina tai, jog gali įprasminti savo veiklą vertingomis patirtimis, kurios stiprina santykį su tikėjimu: *Aš dabar pradėjau rimčiau galvoti apie tai, kaip savo vaikus ugdyti, <...> vis daugiau sužinau ir kuo tai yra vertinga, aš jaučiu, ką aš pats galiu padaryti dėl to, <...> kodėl verta įsitraukti ir reguliariai eiti į bažnyčią <...> man rodos, per mokyklą praktika ateina į gyvenimą* (I_5).

Tyrimo informantų buvo klausama apie tapatybę, nes ji atsiskleidžia ne tik per įstaigos dokumentus ar deklaruojamas vertybes, bet ir per kasdienę praktiką, bendruomenės ryšius. Svarbu sužinoti, kaip pedagogai supranta tapatybės sąvoką, kokias vertybes laiko svarbiausiomis, formuojant tapatybę, kokią unikalią žinutę per savo tapatybę katalikiškos mokyklos siunčia kitokio profilio ugdymo įstaigoms.

Lentelė nr. 3

Tapatybė ir jos dėmenys

Kategorija	Subkategorijos	Iliustraciniai teiginiai
Tapatybė ir jos dėmenys	Tapatybės samprata	<i>Tai mokyklos tapatybė, tas įvaizdis susiformuoja žmonių akyse. Pasakai pavadinimą mokyklos ir kokios mintys ateina į galvą, kas tai yra per mokykla (I_2)</i> <i>Kai tu klausai savęs, kas aš esu. Taip, kaip kiekvienas identifikuoja save, kaip jisai supranta, kas jisai yra, ir kur jis mato save pasaulyje (I_4)</i>
	Katalikiškos mokyklos samprata	<i>Tai yra tokia mokykla, kuri tikriausiai ne tik žiūri gražaus paveiksluko, bet dar žiūri, kas viduj. <...> Ne tik, kad moko vaikus, bet dar ir ugdo juos kaip žmones (I_4)</i>
	Vertybės	<i>Nebūtinai jos sutampa su tuo, kas iš tikrųjų yra. Bendrystė, akademiškumas, katalikybė – gal šitos trys pagrindinės būtų (I_1)</i>
	Krikščioniškos vertybės	<i>Pagalba kitam, artimajam, tikėjimo ugdymas, nežinau, kaip pasakyti. Bendrystės, bendradarbiavimo kūrimas. Viskas eina per religinius dalykus. Santykio kūrimas (I_7)</i>
	Tapatybės formuotojai	<i>Visa bendruomenė, tikriausiai – darbuotojai, mokytojai, valgyklos personalas, tvarkytojai, apskritai visi, kas dirba mokykloje, tie, kas mokosi mokykloje, ir tų mokinių šeimos lygiai taip pat prisideda prie tapatybės kūrimo (I_1)</i>
	Žinutė išorei	<i><...> aukščiausiu gėriu iškeliamo Kristų – kaip tobulą, kaip mokytoją, kuris yra aukščiau, bet mes esame taip pat mokiniai, Kristaus mokiniai, ir mes sekame jo pavyzdžiu ir šitaip ugdome jaunus žmones (I_6)</i>

Tapatybės samprata. Apžvelgus pedagogų patirtis katalikiškoje mokykloje, buvo pereita prie tapatybės sampratos, interviu metu buvo prašoma apibrėžti, kas yra tapatybė. Informantas I_5 pažymi, jog tai yra santykis tarp siekinių ir deklaruojamų dalykų, kuris matomas ir yra vertinamas išorės. Sąsajas su išorės vertinimu pastebi ir informantas I_7: *Vidurkis tarp to, kas deklaruojama ir ką stengiamasi pasiekti, ir ką mato žmonės iš išorės (I_5), Kaip tu save reprezentuoji kitiems. Pasakymas, kad aš esu aš ir esu toks (I_7).* Likusioji dalis informantų (I_1, I_3, I_6, I_8) akcentuoja asmens arba įstaigos individualią savivoką, apibrėžiančią vietą pasaulyje, istorijoje, tarp kitų socialinių grupių, įstaigų, paremtą veiklomis, įvykiais, įsitikinimais, bruožais: *Tai yra dalykai, paprasti dalykai, kurie apibrėžia žmogų, bendruomenę, organizaciją, kažkokį tai objektą (I_8), Kas jis yra, kaip jis jaučia save – mokykla, žmogus, kaip jaučia save, kaip jaučia save istorijos bėgyje (I_6), Tai, kaip žmogus pats save suvokia ir kokiam grupėm priskiria (I_1), Tai normų, galimybių, prisiimtų, nežinau, integruotų įvykių, integruotų įsitikinimų visuma. Tai kažkokie labai aiškūs bruožai išreikšti. Man tai tapatybė yra kažkas apie visumą (I_3).*

Katalikiškos mokyklos samprata. Vertinat savo patirtį, pedagogų buvo prašoma įvardinti, kas yra katalikiška mokykla, norint suprasti profesinės karjeros ryšį su mokyklos tapatybe.

Informantai I_2, I_3 ir I_8 katalikišką mokyklą supranta kaip įstaigą, kurios veikla paremta bendruomenės toleruojamu religiniu mokymu, akcentuoja moralines vertybes, išskiria bendruomeniškumą, kuriame kiekvienas yra matomas: <...> *katalikiška mokykla yra ta, kuri deklaruoja, kad yra katalikiška, <...> aiškus Bažnyčios mokymas, Katalikų Bažnyčios mokymas, ir čia jis yra toleruotinas, priimtinas ir yra ugdoma neprieštaraujant Bažnyčios mokymui, <...> bendruomenės kūrimas, požiūris į žmogų, kažkokios moralinės vertybės (I_3), <...> fokusavimasis grynai į tuos religinius dalykus, <...> čia vis tiek yra dėmesio centre žmogus (I_2), Katalikiška mokykla yra ugdymo įstaiga, kurioje susirenka žmonės, nepriešiški tikėjimui, nebūtinai visi turi būti tikintys, tačiau bendruomenė, darbuotojai, mokiniai turėtų būti nepriešiški katalikiškoms vertybėms arba bent jas gerbti, <...> labiau propaguojamas yra bendruomeniškumas (I_8). Informantai I_5, I_6 ir I_7 atkreipia dėmesį tikėjimo, krikščioniškų vertybių, religinių praktikų svarbą, minimas aspektas, orientuotas į visuminį mokinio ugdymą: *Kur yra svarbus tikėjimas (I_6), <...> mokinį brandina kaip asmenybę, <...> gyvena tomis krikščioniškomis vertybėmis (I_7). Nu turbūt vis tik mokykla, kuri taiko katalikiškas praktikas ir savo kasdienę veiklą (I_5).**

Vertybės. Vertybės neabejotinai yra svarbus mokyklos tapatybės formacijos dėmuo. Mokyklai svarbu turėti savo nekintančią vertybių sistemą, kuria remtusi visa bendruomenė (Saulius, 2007). Interviu metu pedagogų buvo prašoma išskirti bendrąsias vertybes, kuriomis vadovaujasi katalikiškos mokyklos. Beveik visi informantai (I_2, I_3, I_4, I_5, I_6, I_7, I_8) pabrėžia tarpasmeninių santykių kūrimui svarbias vertybes, kurias pastebi katalikiškose mokyklose: empatiškumą, bendruomeniškumą, pavyzdinį ugdymą, pasitikėjimą, visuminį požiūrį į žmogų, tikėjimą, kantrybę, teisingumą, saugią aplinką, nuolankumą: <...> *tikėjimas, pasitikėjimas žmogumi, tikėjimas jo kažkokiom gerom vidinėm savybėm, kad jis gali, toks galbūt ir avansu duodamas pasitikėjimas ir priėmimas to žmogaus. Bendruomeniškumas, globa, <...> krikščioniškumas yra vertybė (I_2), Kantrybės turėjimas. Neskubėjimas. Kad geri dalykai greitai nepasidaro, kad svarbu ne kiekybė, o kokybė, kokybei gauti reikia laiko, ko reikia laikui – kantrybės. <...> Geranoriškumas tarp visų ir su visais. <...> Teisingumas, darbštumas (I_4), Bendruomeniškumas visų pirma. Tada nuolankumas, <...> buvimas tiesoj (I_5), <...> buvimas tiesoje. Asmeninis augimas, pagalba vieni kitiems. <...> Būti vieni kitiems kaip pavyzdžiu, nu kaip tu auklėsi kitaip jaunas žmones, jei nebūdamas pavyzdžiu (I_6), Atsakomybė, darbštumas, nuoširdumas, bendradarbiavimas, sąžiningumas, draugiškumas <...> Mokykla ugdo ir asmenybę, tai ne tik žinios. Bendravimas, bendradarbiavimas, bendravimo įgūdžiai (I_7), Pagrindinis akcentas būtų akademiniai pasiekimai, tada būtų visuminė asmenybė, kad ir vertybiškai būtų bent jau pakankamame lygmenyje žmogus ir kad tas žinias mokėtų dar panaudoti. <...> aplinka saugi, manau, kad saugioje aplinkoje ir mokslas yra saugus ir pasiekiamas <...> tarpasmeniniai santykiai pakankami, ne tik saugu fiziškai būti aplinkoje, bet ir emociškai prasme (I_8). Tačiau informantas I_3 vertybe laiko ir tikėjimo praktikas,*

liturgiją: *Žmogaus orumas ir vertingumas, bendruomenės kūrimas ir turbūt katalikiško tikėjimo išraiškos, liturginiai dalykai* (I_3). Pedagogų išskiriamų vertybių spektras yra labai platus, tačiau galima matyti vieną bendrą kryptį, į kurią jis orientuotas – katalikiškoje mokykloje svarbios vertybės, stiprinančios bendruomenę ir padedančios puoselėti tarpasmeninius santykius.

Krikščioniškos vertybės. Mokytojai įvardijo, kokiomis krikščioniškomis vertybėmis vadovaujamasi katalikiškoje mokykloje. Įprastai pagrindinėmis ir svarbiausiomis krikščioniškojo tikėjimo vertybėmis arba dorybėmis yra laikomi tikėjimas, viltis ir meilė. Informantai I_6 ir I_8 įvardija ir komentuoja būtent šias vertybes, siedami jas su požiūriu į žmogų, ugdymo prasmę, tarpusavio santykius bendruomenėje: *Tai tas būtų tikėjimas, <...> tas tikėjimas žmogumi, ne tik Dievo tikėjimas. <...> tikiu, kad šita karta daugeliu atžvilgiu netgi geresnė negu mes. Brandesnė. Švaresnė moraliai yra. Tai va, ta viltis, kad turi būti geriau, turi būti šviesiau. Ką čia dar pridėti? Tą meilę, tokią tarpusavio draugystę, ryšį žmonių* (I_6). *Tikėjimas, kad man pavyks, eina su tuo, ką darau. Tikėjimas ir pasitikėjimas sistema, mokytojais, kurie rūpinasi išsimokslinimu. Viltis, kad turėsiu šviesią ateitį, kad pavyks pabaigti mokyklą, kad išugdys mane kaip pilnavertę asmenybę tiek akademine prasme, tiek vertybine. Ir viską daryti su meile* (I_8). Informantas I_4 krikščioniškomis ir mokyklos tapatybei svarbiomis vertybėmis laiko darbštumą, kokybės siekį, kantrų geranoriškumą, akcentuoja, jog nesant šių vertybių jas reikia ugdyti: *Darbštumas savaime aišku, manau, turi būti darbštus, darbus daryti gerai, o ne bet kaip. Ir geranoriškumas – daryti viską gerai, iš geros valios ir dūšios, kartais gal dosniau nei reikia, geriau nei reikia. Žodžiu, daryti viską kokybiškai, gerai, iš geros dūšios ir su kantrybės pertekliumi. Jeigu jo nėra – ugdyti* (I_4). Informantas I_1 akcentuoja meilę, kuri padeda matyti mokinį kaip žmogų ir pedagogų bei mokinių sąžiningumą: *Man pirmoje vietoje visada yra meilė. Ta meilė kiekvienam tokia, kur svarbiau gal, kad jaustųsi vaikas mylimas negu būtent išmokyti ir padaryti, ir žinoti. Nes kartais gali ir perspausti netyčia, ir matyti tikrai kažkokį popierių, darbą, rezultatą ir nebematyti žmogaus. Tai vat meilė pirmas dalykas būtų. Antras – sąžiningumas abipusis, kad aš sąžiningai dirbu savo darbą, o mokiniai sąžiningai irgi mokosi* (I_1).

Tapatybės formuotojai. Tyrimuose išryškėja, kad katalikiškose mokyklose svarbūs vadovai ir mokytojai, jų veikla, kurianti gerą katalikišką mokyklą su stipria religine tapatybe (Convey, 2012). Siekiant išsiaiškinti, kas formuoja katalikiškos mokyklos tapatybę, informantų buvo prašoma pasidalinti įžvalgomis. Informantai I_1, I_5 ir I_7 vienareikšmiškai teigia, jog ugdymo įstaigos tapatybę kuria visų bendruomenės sluoksnių nariai: darbuotojai, mokiniai, tėvai, paminima ir mokinių akademinių pasiekimų svarba: *<...> visi, kas dalyvauja kažkokiu būdu veikloje prisideda tiek prie kūrimo, tiek prie atspindėjimo tos tapatybės* (I_1), *<...> tapatybę kuria visi ten esantys žmonės: ir darbuotojai, ir administracija, ir taip toliau, kuri yra perteikiama per vaiką ir jo patirtis, <...> bendru atveju visi, ir mokiniai, kurie ją perteikia* (I_5), *Kuria visa mokyklos bendruomenė: mokiniai, mokytojai, tėvai ir administracija. Tai yra visų dalyvių rezultatas, mokinių rezultatai,*

ugdymosi koeficientai (I_7). Informantas I_8 pastebi dvilypį tapatybės formacijos veiksnį: idealistinius siekius iš administracijos ir realią situaciją bendruomenėje, kuri priklausoma nuo individualios kiekvieno asmenybės: *<...> dvi tokios jėgos veikiančios – tai yra viena tai, kas yra nuleidžiama iš valdžios ir kita – kuo realiai žmonės gyvena. Tai tapatybę įvardinčiau kaip tokią dvilypę. Viena yra ta, kuri turėtų būti tas tobulas variantas, sakykim, arba įsivaizduojamas koks turėtų būti, ir kita dalis kaip realiai yra, kurią formuoja žmonės, jų bruožų rinkiniai* (I_8). Informantas I_4 tapatybės formuotojais laiko visą visuomenę ir valdžios institucijas, kurios tarsi įrėmina mokyklą formalaus ugdymo standartuose: *<...> turi įtakos visuomenė, švietimo ministerija, jie diktuoja, kokie bus egzaminai, kokių lygių kam reikia ir panašiai. Tai ne visai nuo tų žmonių, kurie yra toje mokykloje. Vis tiek turi įtakos ir aplinkiniai faktoriai, kad ir kaip stengtumeisi padaryti idealiai, vis tiek kažkas tau iš šono diriguos* (I_4). Informantas I_2, kalbėdamas pavyzdžiais, orientuojasi į ugdymo įstaigos akademinius tikslus, kurie turėtų formuoti tapatybę: *<...> pavyzdžiui, šitos mokyklos pasakius pavadinimą – tai ką čia visi tokie jau katalikai, tai čia jūs gal nesimokot, o tiesiog tiktais meldžiatės* (I_2), Informantas I_3 šalia visų mokyklos procesuose dalyvaujančių žmonių mini ir steigėjus, turinčius pirminę mokyklos viziją ir tikslus: *<...> tapatybei pirmiausia toną duoda steigėjai, <...> mokyklos tapatybę kuria steigėjai, mokytojai, mokiniai ir tėvai, kad visi jie bendrai sukuria būtent tokią mokyklos tapatybę, visi atneša kažką savo* (I_3).

Žinutė išorėi. Kiekviena ugdymo įstaiga yra unikali, nes jos pagrindą sudaro skirtingi žmonės, individuali vertybinė orientacija, misija, vizija, tikslai. Katalikiškos mokyklos dažniausiai išsiskiria savo profiliu, orientuotu į religinę kultūrą. Todėl tyrimo dalyvių buvo klausiama, kokią unikalią žinutę katalikiška mokykla siunčia kitoms ugdymo įstaigoms. Informantai I_2 ir I_4 mano, kad unikalumas slypi požiūryje į mokinį, jo gebėjimus ir tikslus: *<...> kad asmeninis dėmesys vaikui daro stebuklus* (I_3), *Pasitempti žmogiškumo sektoriuje, kad ne tik pažymiai gyvenime yra svarbiausi, kad žmogus yra svarbiau negu dešimtukas ar dvejetukas, kad algebra ne visiems yra reikalinga ir ne visiems bus reikalinga. Kad ugdyt žmogų pirmoj vietoj* (I_4). Informantai I_1, I_2 ir I_7 pabrėžia akademiškumo ir dvasinio ugdymo dermę, stiprius akademinius pasiekimus kaip dalyką, į kurį dėmesį galėtų atkreipti kitos ugdymo įstaigos: *<...> kad galima jaunuolį mokykloje vesti ne tik akademinio keliu, bet ir tikėjimo keliu, ir ugdyti platų spektrą kompetencijų* (I_1), *Kad daugiau ne į tą materialinę pusę koncentruotis, bet į dvasinę* (I_2), *kad ne tik krikščioniškosios vertybės ugdomos, bet ir geras ugdymo turinys <...>. Gera sintezė įvyksta* (I_7). Informantas I_8 esmine žinute laiko katalikiškoje mokykloje esančią bendruomenės stiprybę: *kad mes esam stiprūs per bendruomeniškumą* (I_8).

Tyrimo dalyvių buvo klausiama apie jų tapsmą ir santykį su katalikiška mokykla. Pedagogo tapsmo aspektas svarbus tuo, jog tai gali būti reikšmingas dėmuo profesinėje karjeroje, mokyklos misijos vykdyme, ugdymo proceso organizavime, tikėjimo perdavime.

Lentelė nr. 4

Pedagogo tapsmas ir santykis su katalikiška mokykla

Kategorija	Subkategorija	Ilustruojantys teiginiai
Pedagogo tapsmas ir santykis su katalikiška mokykla	Pasaulėžiūra	<...> <i>mano, kaip ir daugelio lietuvių, pasaulėžiūrą formavo tas senasis mūsų tikėjimas, kurio atspindžių mes randam dabar labai daug kur. Pagarba gyvybei – tai yra aukščiau visų tikėjimų. Aukščiau visko (I_6)</i>
	Tikėjimo įtaka darbui	<...> <i>matau, kaip kankinasi kolegos, kurie neturi tikėjimo – jiems labai daug reikia ieškoti tada, nes tarsi yra priimta de facto, kad tu turi ateiti su tikėjimo paketu (I_8)</i>
	Vertybinių konfliktai	<i>Požiūris į mokytoją, kai veiksmai susikerta su propaguojamomis vertybėmis. Gaunasi nesutapimas. Nes jeigu tu visiems parodai, kad mokykloje yra nepriimtina tas ir tas, tada ir tavo veiksmai turi tai parodyti. (I_7)</i>
	Tikėjimo permąstymas	<...> <i>tikėjimas, aplinkinių tikėjimas ir mano tas ieškojimas atvėrė kaip tik tą kelią į laisvę – būti tuo, kuo esi. Neapsimetinėti. (I_6)</i>

Pasaulėžiūra. Mūsų pasaulėžiūra gali padėti paaiškinti, iš kur mes atėjome, ką paliksime ir kokia mūsų vieta pasaulyje, per ją atsiskleidžia kultūros samprata ir iš to kyla savigarba (van Kessel et al., 2022). Krikščioniškas požiūris į pasaulį remiasi biblinėmis nuostatomis, tačiau kiekvienas žmogus į pasaulį žvelgia iš savo vertybių perspektyvos. Todėl tyrimo dalyvių buvo klausiama apie jų pasaulėžiūrą. Vienas informantas (I_8) pasidalino, kad į pasaulį žvelgia iš kataliko perspektyvos, ieško Dievo apraiškų, Jo valios ženklų: *Katalikiška pasaulėžiūra mano yra, žvelgiu per tikėjimo akinius ir ieškau Dievo valios gyvenime, pasaulyje pastebiu aspektus, kad galbūt čia gundymas arba kaip tik Dievo valios atsiskleidimas (I_8)*. Informantas I_5 yra liberalios ir kritiškos pasaulėžiūros, konstruktyviai vertinantis ugdymo procesą ir tarpasmeninius santykius: <...> *mano pasaulėžiūra yra ganėtinai liberali. Aš stengiuosi žiūrėti į viską tuo pačiu ir kritiškai, ir stengiuosi nesusidaryti išankstinės nuomonės ar kažko be akivaizdžių priežasčių tam, bet čia galioja bendrai gyvenime ir kalbant apie darbą su mokiniais, kur šiaip stengiuosi kaip įmanoma objektyviai vertinti viską, kas vyksta – tiek santykius, tiek žmones, tiek viską (I_5)*. Informantas I_7 savo pasaulėžiūrą įvardija kaip pasaulietinę ir apibendrina, kad religinė pasaulėžiūra pasižymi prievarta ir tolerancijos stoka: *Ko gero, kad pasaulietinė, <...> tų griežtų krikščioniškų dogmų aš neatitinku ir man truputį tolima, kitais svertais viską vertinu, ne pagal tikėjimo prizmę. <...> Man nepatinka priverstiniai dalykai. Man religijoj trūksta tolerantiškumo (I_7)*. Informantas I_4 nesukonkretina savo pasaulėžiūros, tačiau atkreipia dėmesį į tai, jog yra kitoks žmogus, abejojantis dėl konkretaus tikėjimo, tačiau domisi ir pasitiki tuo, kas praturtina jį kaip asmenybę: *Aš save laikau labai kitokiu žmogumi. Mane domina prasmingi dalykai, gilūs, <...> aš tikiu kažkuom, nežinau kuo, bet kažkuo tikiu. Ir labai gaila, kad*

žmonės dažniausiai to neįvertina, nemato ir mane kažkaip mato blogiau negu yra iš tikrųjų. Aš turiu kažką, kažkuo tikiu, tikiu gerais, įdomiais, giliais dalykais (I_4).

Tikėjimo įtaka darbui. Tyrimai rodo, kad tikėjimas gali paveikti dirbančiojo elgesį, gebėjimus ir darbinę motyvaciją, tačiau išskyla sunkumų, susiejant darbą ir tikėjimą praktiškai (Lynn et al., 2010). Pedagogų buvo klausiama, ar tikėjimas arba jo nebuvimas gali paveikti profesinę karjerą katalikiškoje mokykloje. Informantai sutaria, jog tikėjimas daro didelę įtaką mokytojo darbui ir augimui katalikiškoje ugdymo įstaigoje. Informantas I_6 teigia, kad pedagogas, kuris nuosekliai dalyvauja mokyklos veiklose, renginiuose, veikia pagal įstaigos vertybines nuostatas, labiau įsilieja į bendruomenę ir yra vertinamas: *Jeigu tu elgiesi taip, kaip elgiasi visi aplinkui, laikais visų praktikų, visur dalyvauji, Mišiose, dalyvauji maldose – tu savaime labiau pritampi prie to kolektyvo, prisiklijuoji labiau. Bet jeigu tu truputį kitaip į viską žiūri, nu tau ne tiek reikia maldų, ne tiek reikia bendrų renginių – nu tu truputį atskyli nuo bendruomenės (I_6).* Informantas I_4 abejoja dėl tiesioginės įtakos, bet teigia, kad tikėjimas formuoja priimtinesnį požiūrį į kitus žmones: *Norėčiau sakyti, kad neturi įtakos, bet gal šiek tiek ir turi. Tiesiog tu į mokinį kiek labiau žmogiškai žiūri dėl tikėjimo, nes jeigu jo nebūtų, tai žiūri į jį, kad jis mokinys, o aš mokytojas <...>. Aš atėjau, atidirbau, eikit visi velniop <...>. Su visom religinėm vertybėm jau esi kitoks žmogus, į žmones žiūri kitaip (I_4).* Informantas I_7 vertina savo asmeninį santykį su tikėjimu, kuris yra komplikotas, tačiau akcentuoja, jog stengiasi neparodyti prieštaros tam, ką deklaruoja ugdymo įstaiga: *Aš gerbiu mokyklos vertybes ir einu su kolektyvu. Aš nemaištauju, neprieštarauju. priimu, toleruoju ir man viskas yra normaliai (I_7).* Pedagogas I_8 pastebi, kad tikėjimo nebuvimas apsunkina asmens egzistenciją, dirbant katalikiškoje mokykloje, atkreipia dėmesį, kad žmogus turėtų įvertinti savo įsitikinimus ir rinktis darbovietę, atitinkančią vertybines ir ideologines nuostatas, apibendrina, kad asmeninis tikėjimas neturėtų būti auginamas mokykloje: *<...> atrodo kaip daugiau trukdantis dalykas, jeigu žmogus yra netikintis, o ateina į katalikišką mokyklą dirbti, <...> žmogus labiau turėtų rinktis mokyklą, kur paties vertybinė sistema sutampa, nebent yra nepriešiškas katalikiškom praktikom <...>. Apskritai tikėjimas, kaip dalykas, manau, neturėtų būti auginamas mokykloj, jeigu, tarkim, ieškai tikėjimo ir ateini dirbti į katalikišką mokyklą, manau, tai nėra pati geriausia terpė augti tikėjime (I_8).* Informantas I_5 palankiai vertina kai kurių mokyklų sprendimą neversti pedagogų praktikuoti tikėjimo, bet pastebi, kad darbuotojas, pasirinkdamas darbą konkretaus profilio ugdymo įstaigoje, turėtų būti pagarbus jos tradicijoms, veikloms, idėjoms: *visai gerai, kai nesi priverstas būtinai dalyvauti ir išpažinti būtent tą tikėjimą, bet, manau, kad turi gerbti tradicijas ir žiūrėti į jas atvira širdimi ir tuo pačiu, jeigu ateini į bendruomenę, esi įpareigotas bent suteikti šansą tai bendruomenei (I_5).*

Vertybiniai konfliktai. Katalikiškos mokyklos kontekste vertybiniai konfliktai gali pasireikšti įvairiuose bendruomenės sluoksniuose dėl susiduriančių įvairių požiūrių ir turimų skirtingų lūkesčių. Tyrimo dalyvių buvo klausiama, ar jie susiduria su situacijomis, kai jų arba kitų

bendruomenės narių asmeniniai įsitikinimai susikerta su mokyklos vertybėmis arba pozicija. Informantas I_8 dalinasi, jog teorinė mokyklos pozicija neprieštarauja, tačiau praktikoje susiduriama su nepagarba ir nelygybe, vertimu užsiimti tikėjimo praktikavimu – šie dalykai sukelia vidinius konfliktus: *Visumoj neprieštarauja, bent jau tai, kas yra deklaruojama teoriškai, bet praktinė prasme – tai taip, <...> dvigubi standartai, dviveidiškumas, vieniems vienos sąlygos, kitiems kitos, nors turime būti lygūs, <...> tikėjimas iš esmės neturėtų būti brukamas, o jeigu jisai mokykloje yra privalomas – tada tai prieštarauja mano įsitikinimams (I_8).* Informantas I_7 apibendrina, kad katalikiškoje mokykloje didžioji dalis mokytojų yra praktikuojantys katalikai, tačiau įtampa kyla klasėje, susidūrus su mokinių nuostatomis: *Dauguma pedagogų yra praktikuojantys ir turi glaudų ryšį su tikėjimu, religija. Mokiniai, sakyčiau, septyniasdešimt procentų turi ryšį. Yra buvę per mano pamokas prieštaravimų, bet ne dėl to, kad mes apie tai kalbam. Sako: ai, ir vėl tos Mišios, ai, kam man to reikia. Matai, kad tam vaikui nėra tai kažkas tokio (I_7).* Pedagogas I_4 akcentuoja ugdymo įstaigos reikalavimą mokytojų aprangai, kuris verčia priešintis savo įpročiams, kvestionuoti pedagoginius gebėjimus. Taip pat konfliktines situacijas kelia asmeniniai bendravimo su žmonėmis įpročiai, kurie yra nepriimtini ugdymo įstaigoje ir mažina profesinę motyvaciją: *<...> nepatinka, kad reikia rengtis klasikine apranga, <...> man labai reikėjo perlipti per save, <...> kodėl mano apranga turi turėti įtakos tam, kaip aš dirbu. Juk mano apranga manęs blogesnės savo srities specialistės nedaro <...>. Už nugaros viena klasė paskundė auklėtojų, kad aš prie jų kabinėjuosi, tada ėjo pokalbis, kad aš esu toks žmogus, kuris mėgsta prisiliesti, apsikabinti ir aš esu toks žmogus, o jiems tas nepatiko, jie tai pateikė vos ne kaip priekabiavimą <...>. Nugesina mane kaip žmogų <...>. Tai tada gaunasi, kad dirbi tam, kad dirbtum (I_4).* Informantas I_6 nepitaria bendroms religinės raiškos priemonėms, tačiau tai nekelia priešpriešos, bendraujant su žmonėmis, kuriems tai svarbu ir įprasta: *Taip, kai kurie dalykai man iš tikrųjų nelimpa. Bet kai kurie Bažnyčios dalykai, ne tai, ką moko, bet Bažnyčios apeigos kai kurios man nepatinka. Bet tai aš gerbiu tuos žmones, jų įsitikinimus ir man visiškai tai nieko netrukdo (I_6).*

Tikėjimo permąstymas. Kadangi kiekvienas informantas pasižymi skirtingu santykiu su tikėjimu arba religija, jų buvo klausama, ar darbas katalikiškoje mokykloje privertė susidurti su situacijomis, kai reikėjo permąstyti savo požiūrį į tikėjimą arba mokyklos vertybes. Dalis informantų (I_5, I_6, I_7), dirbdami katalikiškoje mokykloje išgyveno teigiamus pokyčius asmeniniame santykiyje su tikėjimu: *<...> atėjęs į mokyklą kažkaip pamatai, kaip tai veikia kasdienybę žmonių. Kalbiesi su žmonėmis apie jų praktiką, kuo jiems gyvenime padėjo ir tai atveria akis, <...> nesu pats toje stadijoje, kur pats aktyviai įsitraukia į religinę praktiką, bet pradėdų matyti vis daugiau prasmės tame (I_5).* Kartais aš dar labiau suirztu, ir man atrodo, kad nu ne, nesąmonė čia tie kunigai daro. O kartais atrodo: aha, viskas tikrai taip, kaip tik aš augu kartu tam tikėjime, daugiau įgyju tarsi kažko (I_6), *<...> buvau dvasinio pokalbio. To visada bijodavau. Mokykla parodė kelią, kad tai yra*

įmanoma, ir man tai labai padėjo (I_7). Informantas I_4 išlaiko skeptišką nusiteikimą religinių praktikų mokykloje atžvilgiu, mano, kad tai yra dirbtina: Nu per Mišias vieną kartą nedalyvavau iš principo, <...> tuo metu nesijaučiau komfortiškai eiti ir dalyvauti ir man tai atrodė dirbtina, <...> o antrą kartą dalyvavau jau Mišiose ir man nepatiko (I_4).

Mokytojas mokyklos bendruomenėje yra ne tik aktyvus dalyvis, bet ir stebėtojas, tiesiogiai susiduriantis su administracija, mokiniais, jų tėvais ir kitais mokyklos darbuotojais. Katalikiškos mokyklos bendruomenė susiduria su iššūkiais, kurie kyla iš visuomenėje vykstančios kaitos, sekuliarizacijos, taip pat iš bendruomenės narių skirtingų patirčių ir lūkesčių. Todėl tyrime svarbu išsiaiškinti, kaip pedagogas mato mokyklos bendruomenės tapsmą, iššūkius, ką galėtų padaryti pats ir ko tikisi iš ugdymo įstaigos.

Lentelė nr. 5

Mokyklos bendruomenė ir vertybiniai iššūkiai

Kategorija	Subkategorijos	Iliustraciniai teiginiai
Mokyklos bendruomenė ir vertybiniai iššūkiai	Konfliktai	<i><...> jie ir papyksta. Kiek čia gali būti tos Mišios ir Mišios, maldos ir maldos (I_6)</i>
	Mokytojo vaidmuo ugdyme	<i>Dar kai čia nedirbau, aš maniau tą patį – tu turi ne tik savo darbą išdėstyti, bet turi kažką ir duoti, nes auginam žmogų. Jis turi žinoti daugiau, kas jam gyvenime pravers (I_8)</i>
	Pedagogo indėlis mokyklai	<i><...> jeigu mes kažką gauname, į mus investuoja, tai mes turime tada tą investiciją paskleisti, dalintis ir investuoti į vaikus, ir, tarkim, kažkokias naujoves, kaip ir ką pritaikyti (I_2)</i>
	Mokyklos indėlis pedagogui	<i><...> saugias darbo sąlygas, tinkamą darbo krūvį, visas įmanomas priemones atlyginimą, pasitenkinimą darbu, įvertinimą kažkokį, kad tu esi svarbus, reikalingas mokyklai, bendruomeniškumo jausmą, karjeros galimybes (I_3)</i>

Konfliktai. Anksčiau tyrimo dalyvių buvo klausta, kokius asmeninius konfliktus tenka spręsti, dirbant katalikiškoje mokykloje. Informantų taip pat buvo prašoma jų, kaip stebėtojų, patirties refleksijos tam, kad būtų galima matyti skirtingus mokyklos tapatybės formacijos polius. Informantas I_7 teigia, kad nesileidžia į konfliktus ir juos stabdo dėl pagarbos mokyklos vertybinėms nuostatoms. Tačiau galima suprasti, kad konfliktinių situacijų, kylančių iš mokinių, pasitaiko: *Aš niekada neleidžiu, sustabdu, kai matau nepagarbų toną, kalbėjimą apie mokyklos religiją, apie tuos katalikiškus dalykus, aš neleidžiu, taip pat stabdu, jei matau vienas kito atžvilgiu nepagarbų elgesį. Iš karto sakau: tu žinai, kokios yra mokykloje vertybės, ir tai netinka (I_7).* Informantas I_4 pastebi mokinių priešišką nusiteikimą Šv. Mišioms, kuriose dalyvauti yra privaloma: *<...> nepatinka, jog reikia melstis, eiti į Mišias. Aš už juos, nes jaučiasi prievarta, o per prievartą niekada nieko nesigauna (I_4).* Informantas I_5 susiduria su diskusijomis tomis temomis, kurios visuomenėje turi didelį ir

dažnai neigiamą emocinį krūvį, tačiau korektiškai stengiasi išvengti konfliktų, išlaikydamas pagarbą, skatindamas pagarbą ir visas puses tenkinančią diskusiją: *Tenka susidurti su situacijomis, kai mokiniai labiau nori pasijuokti iš kažko, galbūt nori kažkam, jeigu nepritaria, tai išreikšti, <...> kai išpopuliarėjo visi LGBT judėjimai ir mokiniai turėjo visi savas nuomones apie tai. Tai turėjom diskusiją, ar tai priimtina visuomenėje, bet kokių atveju, mano tikslas yra paskatinti, nukreipti kalbą ne į kažkokį, nežinau, radiklios nuomonės išreiškimą, bet apie diskusiją, skatinimą suprasti abi puses (I_5).* Informantui I_8 mokyklos bendruomenėje stinga žmogiškumo ir saugumo jausmo, kuris prarandamas, kai bendruomenėje yra stiprus hierarchinis pasiskirstymas, keliantis konfliktines situacijas: *Kartais trūksta žmogiškumo, stebint mokyklos tendencijas, trūksta žvelgimo į asmenį. Suprantu, kad į kiekvieną asmenį neatsižvelgsi, gal tada būkit mieli, malonūs ir pakankamai suteikite saugumo žmogui. Kartais atrodo, kad nuleidžiama iš dangaus ir pakluskite. Tas ir mane erzindavo, matydavau, kad ir kitus erzina (I_8).* Pedagogas I_6 pastebi bendruomenės narių abejones esmine krikščioniškojo tikėjimo paslaptimi – Kristaus prisikėlimu iš numirusiųjų ir dieviškumu: *<...> kai kurie abejoja, kaipgi tas tikėjimas, kaipgi tas Dievas, iš ko ten viskas atsirado, kaip ten. Yra abejojančių. Tai gal Kristus buvo tikrai labai toks geras žmogus, labai dvasingas žmogus, jis buvo puikus vadas grupės, bet nebūtinai jisai prisikėlė. Tuo prisikėlimu abejojančių taip pat yra (I_6).*

Mokytojo vaidmuo ugdyme. Tyrimo dalyvių buvo prašoma apibendrinti, kas yra mokytojas katalikiškoje mokykloje, kokia jo įtaka katalikiškojo ugdymo ir mokyklos tapatybės formavimo kontekste. Dalis informantų (I_5, I_6, I_8) teigia, kad mokytojas yra vertybių skleidėjas – tiek asmeninių, tiek tų, kurias deklaruoja ugdymo įstaiga: *<...> jis yra vertybių skleidėjas <...>. Be jų tai sugriūtų pasaulis (I_6), <...> jie irgi formuojasi savo vertybes per mokytojo vertybes, pavyzdys užkrečia, gali ugdyti. Tai jeigu matau, kad jų poreikis yra labiau nukreiptas į šitą sferą, tai tada aš jiems ir būsiu tuo vertybių skleidėju. Tai aš prisitaikau prie savo naudos gavėjo (I_8), Mokytojas, aišku, atstovauja mokyklai, jis atstovauja mokyklai ir jos vertybėms, manau, kad jis turi tą parodyti. Jis yra bendruomenės, mokyklos personalo dalis, kuri turi bendrą viziją (I_5).* Pedagogas I_3 akcentuoja tai, jog mokytojui svarbu būti autoritetu ugdymo kontekste: *Atrasti balansą tarp būti draugišku ir nebūti draugeliu, draugele, išlikti draugiškam, bet turėti suaugusiojo autoritetą. Čia, man atrodo svarbiausia ir sunkiausia. Pasitaiko, kai tos ribos nyksta (I_3).* Informantas I_2 išskiria akademinis siekius – sklandų ir kokybišką ugdymo proceso valdymą, taip pat pažymi, kad mokytojas turi gebėti priimti mokinį tokį, koks jis yra – atvira širdimi: *<...> vaikui perduoti žinias, mokėti jas pateikti, nes viena yra jų turėti, bet nemokėti tinkamai paaiškinti, kad tave suprastų. Taip pat labai svarbu yra ir asmeninės kompetencijos, kaip tu priimi, empatiškumas, kaip tu priimi kitą vaiką, kitą žmogų (I_2).* Informantas I_1 mano, kad mokytojo pareiga – būti įkvėpimo šaltiniu mokiniams, o tam jis turi jausti didelę savivertę ir savo darbo prasmę: *<...> įkvėpti mokinius siekti daugiau negu jie mano, kad gali padaryti, ir todėl visada sakau, kad mokytojas pirmoje vietoje, <...>*

jeigu jisai nesidžiaugia tuo, ką veikia, nejaučia tame prasmės, tai manau, kad jis nėra tada geras mokytojas (I_1).

Pedagogo indėlis mokyklai. Tyrimo dalyvių buvo prašoma pagalvoti, ką mokytojas turėtų duoti mokyklai, kad galėtų augti profesinėje karjeroje, o darbiniai santykiai būtų pagrįsti tarpusavio supratimu ir pagarba. Dalis informantų (I_1, I_2, I_3) vieningai sutaria, jog svarbiausias mokytojo indėlis mokyklai – nuolatinis tobulėjimas. Taip pat svarbu tai daryti ne tik dėl savęs, bet ir dėl mokinių augimo, kitų bendruomenės narių gerovės: *<...> siekti maksimaliai tobulėti ir plėsti kompetenciją, žinias tam, kad galėtų kuo daugiau tada atiduoti mokiniams, siekti sudaryti sąlygas mokiniams išeiti ir į išorę (I_1), <...> visada turi tobulėti. Visą laiką tu turi kažkokias turėti idėjas, mokytis ir jas atnešti. Dėti į savo kolektyvą (I_2).* Informantas I_3 teigia, kad šalia siekio tobulėti mokytojas turi rūpintis savo emocine ir fizine būkle, tobulinti laiko planavimo įgūdžius, nediskredituoti darbovietės vardo ir nuolat reflektuoti apie savo vietą bendruomenėje: *iš mokytojo pusės taip pat turėtų būti noras ir siekis tobulėti, kad priimti tuos būdus neperdegti, tai reiškia irgi taip pat mokytis ribų, tinkamo laiko planavimo ir panašiai <...>. Mokytojas turėtų nežeminti mokyklos vardo, <...> išlikti lojaliam – ieškoti sprendimų ir tada daryti žingsnį, jeigu man ten yra blogai, aš išeinu, <...> investuoti į save, savo žaizdų gydymą (I_3).*

Mokyklos indėlis pedagogui. Žmogus duodamas dažniausiai siekia ir pats sulaukti atlygio. Aiškinantis pedagogo indėlio svarbą ugdymo įstaigai, neabejotinai svarbu išsiaiškinti, ką mokykla turėtų suteikti darbuotojui. Informantai I_1 ir I_2 akcentuoja esminius dalykus, kurių tikisi mokytojas iš ugdymo įstaigos savo profesinės karjeros augimui: priemonių užtikrinimą, emocinį, finansinį ir fizinį saugumą, tobulėjimo galimybes: *Viskas, kas reikalinga darbui, kad nereikėtų, tarkim, pirktis kažkokių priemonių pačiam, ieškoti, ką gauti. Tai materialinė pusė, kas reikalinga bendrai. Paskui, aišku, atitinkamas požiūris, formuojamas tiek vaikų, tiek tėvų, tiek administracijos. Kad žmogus jaustųsi darbe saugus ir saugus jaustųsi visomis prasmėmis - tiek emociškai, tiek finansiškai, tiek galų gale fiziškai (I_2), Saugumą <...>, jeigu kils situacija kažkokia nors su tėvais ar su mokiniais, kad padės administracija tą situaciją išspręsti ir ji bus išspręsta sąžiningai. Tada priemonės, kad neturėtų mokytojas iš savo algos dar leisti pinigų ant tų priemonių, kurios tikrai būtinos, <...> galimybę tobulėti, važiuoti į komandiruotes, kursus, seminarus ar kažkaip plėsti kompetencijas ir lipti karjeros laipteliais (I_1).*

Atliktas tyrimas rodo, kad pedagogų profesinė karjera reikšmingai veikia katalikiškos mokyklos tapatybę. Pedagogai, turintys patirties tiek nekatalikiškose, tiek katalikiškose ugdymo įstaigose, pabrėžia esminius vertybinius skirtumus bendruomenės, tikėjimo, ugdymo proceso kontekste. Katalikiškoje mokykloje mokytojas yra ne tik žinių perdavėjas, bet ir vertybių, kurias formuoja per tikėjimo praktiką, asmeninius ieškojimus ir mokyklos misijos sampratą, skleidėjas. Tyrimo duomenys rodo, kad mokyklos tapatybė kuriama visų bendruomenės narių – mokytojų,

mokinių, tėvų, vadovybės ir kitų darbuotojų, o pedagogų vertybinės nuostatos ir pasaulėžiūra tampa autentiškos katalikiškos mokyklos įvaizdžio kūrimo dėmeniu ir jų profesinės karjeros augimo veiksniumi. Tyrimas parodė katalikiškų mokyklų iššūkius: perteklinių religinių praktikų įtaką ugdymo procesui, nelygybę, kylančią iš galios pozicijų tarp pedagogų ir vadovybės, visuomenės problemų įtaką bendruomenės narių santykiui su katalikiškos ugdymo įstaigos tapatybės raiškos elementais. Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad pedagogo profesinė karjera katalikiškoje mokykloje įgyja papildomą egzistencinį matmenį, o jo indėlis yra svarbus ne tik ugdymo, bet ir vertybių perdavime bei mokyklos tapatybės formavime.

Diskusija

Mokyklos tapatybė yra daugiaprasmis elementas visoje įstaigos struktūroje, susidedantis ne tik iš oficialiai deklaruojamos misijos, vizijos ar tikslo, bet ir kasdienės kultūros, tradicijų, vertybių. Visa tai kuria, išgyvena ir perduoda bendruomenės nariai – pedagogai, mokiniai, tėvai, kurie yra veikiami išorinių ir vidinių veiksnių. Katalikiškoje mokykloje tapatybė įgyja papildomą atspalvį, kuri suteikia religinis pradas, tampantis ne tik kontekstu, bet ir vienu svarbiausių ugdymo įstaigos veiklos kriterijų. Tokiu atveju tapatybė nėra nekintanti – ji reikalauja būti nuolat permąstoma, analizuojama ir interpretuojama tam, kad atlieptų šiuolaikinės visuomenės poreikius, sparčiai kintančią švietimo sistemą ir neprarastų savo vertybinio pamato sekuliarėjančio pasaulio kontekste.

Tyrimas atskleidė, kad pedagogai yra vieni svarbiausių ugdymo įstaigos bendruomenės narių, susiduriantys su visais kitais jos sluoksniais ir aktyviausiai formuojantys mokyklos tapatybę, tuo pačiu nuolat permąstydami savo asmeninės tapatybės, profesinio tapsmo ir karjeros problemas. Taip pat parodė, jog tema yra labai aktuali, nes dažnai į katalikiškas mokyklas yra žvelgiama remiantis idealistiniais motyvais, tikint, jog jose tiek ugdymas, tiek aplinka, tiek visa kultūra yra kitokia – geresnė nei kur kitur. Ugdymo įstaigos funkcionavimui reikalingi žmonės, kurie siekia tobulumo, bet nėra tobuli. Todėl ir mokyklose visuomet randama tobulintinų aspektų, į kuriuos atsižvelgiant galima dar labiau išpildyti konkrečios bendruomenės poreikius, neprarandant unikalios tapatybės bei užtikrinant kokybę: <...> *katalikiškos mokyklos neša labai prasmingą misiją, idėja yra labai gera, labai ją palaikau, norisi būti to dalimi, bet kartais yra skaudu būti to dalimi, kai realybė neatitinka deklaruojamų vertybių <...>. Realybės neatitikimas yra dvasinės kovos dalis. Kartais gal geriau toje netobuloje formoje likti negu išeiti, bandyt kovoti, kiek išeina daryti maksimaliai, o visą kitą teikti Dievui* (I_8). Tyrinėjant mokyklos tapatybės problematiką, dažniausiai atsižvelgiama į vadovų, steigėjų patirtis, tačiau mokytojai yra pagrindinė grupė, kuri tiesiogiai veikia visuose svarbiausiuose ugdymo įstaigos veiklos procesuose, o jų profesinė karjera – ne tik individualios raidos ženklas, bet ir mokytojų darbovietės tapatybės, vertybių ir visos kultūros atspindys.

Atliekant tyrimą buvo susidurta su tam tikrais ribotumais. Duomenų rinkimo etape vienas pagrindinių iššūkių tyrėjui – informantų paieška. Ne visi pedagogai noriai sutiko dalyvauti tyrime dėl darbo krūvio disbalanso ir baimės, jog dalinimasis asmeniniais ir profesiniais išgyvenimais gali paveikti jų darbo santykius. Tai rodo, kad tyrimo tema yra gili bei jautri, tačiau ir aktuali, kadangi dalyvavusieji tyrime atvirai ir išsamiai dalijosi savo patirtimis, tačiau prašė užtikrinti duomenų konfidencialumą, absoliutų anonimiškumą. Dėl aptartų temų ir potemių įvairovės nebuvo įmanoma išsamiai išanalizuoti visų minčių, teko daryti atranką, orientuojantis į pagrindinius tyrimo uždavinius ir tikslą. Dar vienas ribotumas – tyrėjo, dirbančio katalikiškoje mokykloje, pozicija, kelianti riziką tyrimo duomenis vertinti subjektyviai, priimti tam tikras nuostatas kaip savaime suprantamas. Tai galėjo turėti įtakos klausimų formuluotėms arba duomenų interpretacijai. Siekiant sumažinti

subjektyvumo pavojų, sąmoningai buvo stengiamasi išlaikyti objektyvumą, kritiškumą, reflektuoti tarsi stebint iš šalies. Tokia tyrėjo pozicija leido giliau suprasti ugdymo įstaigos kultūros ir tapatybės dėmenis, o aktyvus dalyvavimas tyrimo lauke – pastebėti subtilius niuansus, kontekstą, kuris galėtų likti nepastebėtas tyrėjams iš išorės.

Ateityje būtų galima tyrinėti mokyklos tapatybės formaciją per mokinių patirtį, nes jie yra tie žmonės, kurie tiesiogiai susiduria su ugdymo įstaigos kultūra, skirtingais mokytojais ir jų pasaulėžiūra, vertybėmis. Mokiniai ne tik priima arba atmeta tai, kas jiems siūloma, bet savaip interpretuoja bei įprasmina savo kasdienėje veikloje, todėl jų patirtys galėtų atskleisti, kaip mokyklos tapatybė veikia arba yra kuriama realiame ugdymo procese. Dar viena galima tiriamųjų grupė – mokinių tėvai, kurie priima sprendimus rinktis vieną arba kitą mokyklą, vadovaudamiesi ne tik išoriniais veiksniais, bet ir vidiniais: lūkesčiais, patirtimi, vertybinėmis nuostatomis, šeimos arba asmenine pasaulėžiūra. Dažnai susiduriama su idealistiniu tėvų požiūriu, jog katalikiška mokykla savaime yra geresnė dėl savo krypties, į ją, kalbant metaforiškai, žvelgiama pro rožinius akinius. Tokios tyrimo kryptys galėtų parodyti visuminį mokyklos tapatybės vaizdą, išgyvenamą visos bendruomenės lygmenyje.

Todėl lieka neatsakytų klausimų, likusių už šios darbo temos ribų – kaip kinta mokyklos tapatybė dėl socialinių, kultūrinių, švietimo politikos pokyčių? Ar egzistuoja dermė tarp asmeninių įsitikinimų ir organizacijos keliamų vertybinių lūkesčių? Kaip mokiniai ir jų tėvai veikia mokyklos tapatybės formavimo procesus? Ar katalikiškos mokyklos per savo unikalią tapatybę vis dar yra aktualios šių dienų pasaulio kontekste?

Išvados

1. Atlikus literatūros analizę apie ugdymą katalikiškoje mokykloje, jos tapatybę ir pedagogų profesinę karjerą lemiančius veiksnius, paaiškėjo, jog ugdymo įstaigoje procesai neatsiejami nuo krikščioniškojo pasaulėvaizdžio, vertybių ir žmogaus, kaip Dievo kūrinio, sampratos, o ugdyme žinių perteikimo tikslas persipina su stipriu dvasiniu, moraliniu ir socialiniu ugdymu. Katalikiškos mokyklos tapatybės formacijoje svarbi bendruomenė. Pedagogo profesinė karjera katalikiškoje mokykloje yra daugiau nei darbo pažanga – svarbi asmens tapatybė, vertybių kaita, santykis su tikėjimu ir organizacijos lūkesčiai. Tą parodė ir atliktas tyrimas – bendruomeniškumas laikomas svarbiausiu katalikiškos mokyklos bruožu, darbovietėje patiriamas ne tik profesinis, bet ir dvasinis augimas, atitinkantis mokyklos viziją ir padedantis sėkmingai įgyvendinti ugdymo įstaigos misiją ir pasiekti tikslus.
2. Tyrimas parodė, kad patirtis nekatalikiškose mokyklose padeda atskleisti katalikiškos mokyklos specifiką. Katalikiškoje mokykloje skiriama daugiau dėmesio asmens vidiniam augimui, dvasingumui bei bendruomeniškumui, nors to ir nepavyksta įgyvendinti tolygiai dėl kiekvieno žmogaus unikalios pasaulėžiūros, santykio su tikėjimu, o pedagogams – dėl skirtingų ir individualių profesinės karjeros siekių.
3. Nepaisant stipraus bendruomeniškumo, žmogiškų santykių ir galimybių pedagogui realizuoti save dvasinėje ir profesinėje plotmėje, katalikiškos mokyklos susiduria su chaotiška struktūra, religinių praktikų pertekliumi, nustelbiančiu ugdymo siekius, galios disbalansu tarp pedagogų ir vadovybės, trukdančiu vystyti konstruktyvų dialogą ir ribojantį atvirus, pasitikėjimu grįstus santykius.
4. Pedagogų profesinė karjera yra reikšmingas dėmuo katalikiškos mokyklos tapatybės formavime. Tai parodė išryškėję vertybiniai skirtumai tarp nekatalikiškų ir katalikiškų mokyklų, atsiskleidžiantys per žmonių santykius, tikėjimo raiškos galimybes ir ugdymą. Tapatybė formuojama visos bendruomenės pastangomis, tačiau mokytojas tampa autentišku jos pagrindu, nes pedagogo karjera apima ne tik profesinį, bet ir dvasinį augimą.

Literatūra ir šaltiniai

- Alderfer, C. P. (1969). *An empirical test of a new theory of human needs*. Organizational Behavior & Human Performance, 4(2), 142–175. [https://doi.org/10.1016/0030-5073\(69\)90004-X](https://doi.org/10.1016/0030-5073(69)90004-X)
- Ališauskienė, M. (2011). *Peterio Bergerio sekuliarizacijos teorijos pokyčiai (1967–2001 m.) ir jų vertinimai šiuolaikinėje religijos*. Kultūra ir visuomenė : socialinių tyrimų žurnalas, 2(3), 25–35.
- Baranova, J. (2002). *Etika: filosofija kaip praktika*. Tyto alba.
- Barbierato, C. (2019). *Mokytojo auginantis autoritetas: Luigi'o Giussani'o ontologinė perspektyva*. Vilniaus universiteto leidykla.
- Benediktas XVI. (2008 m. balandžio 17 d.). *Meeting with catholic educators*. The Holy See. https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/en/speeches/2008/april/documents/hf_ben-xvi_spe_20080417_cath-univ-washington.html
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1999). *Socialinės tikrovės konstravimas* (A. Radžvilienė, Vert.). Pradai. (Originalas publikuotas 1966 m.)
- Bergoglio, J. M. (2018). *Ugdymas, reiklumas ir aistra* (J. Mickevičiūtė, Vert.). Katalikų pasaulio leidiniai. (Originalas publikuotas 2013 m.)
- Bitinas, B., Aramavičiūtė, V., Barkauskaitė, M., Monkevičienė, O., Rupšienė, L., & Žadeikaitė, L. (Sud.). (2013). *Rinktiniai edukologiniai raštai: t. 1 Ugdymo filosofija. Ugdymo idėjos ir problemos*. Edukologija.
- Brunner, E. (2023). *Faith, Hope and Love*. Clarke Company, The Limited, James.
- Bučiušienė, I. (1996). *Personalo motyvavimas: mokomoji knyga*. Kauno technologijos universitetas.
- Calder, W. B. (2014). *Achieving an Institution's Values, Vision, and Mission*. College Quarterly, t. 17.
- Casanova, J. (2007). Rethinking secularization: A global comparative perspective. Iš Beyer, P., & Beaman, L. G. (Red.), *Religion, Globalization, and Culture* (p. 101–120). <https://doi.org/10.1163/ej.9789004154070.i-608.39>
- Convey, J. J. (2012). *Perceptions of Catholic Identity: Views of Catholic School Administrators and Teachers*. Catholic Education, 16(1), 187-. <https://doi.org/10.15365/joce.1601102013>
- Černiauskaitė, L. S. (2022 m. sausio 1 d.). *Tikėjimas be praktikavimo – tuščias reikalas*. ARTUMA. <https://artuma.lt/archyvas/rinktiniai/show/tikejimas-be-praktikavimo-tuscias-reikalas>
- Česnavičienė, E. (2006). *UAB „Tobis“ darbuotojų motyvavimo modeliai ir jų pasirinkimą įtakojančios veiksniai*. Mykolo Romerio universitetas.
- Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. (2025). Lietuvių kalbos institutas. <https://ekalba.lt/dabartines-lietuviu-kalbos-zodynas/>
- Danilevičius, E. (2014). *Mokytojo pašaukimas – meilės dialogo įbūtinimas*. Logos, 79, 153–162.

- Davie, G., Woodhead, L., & Catto, R. (2016). Secularism and secularization. Iš Woodhead, L., Partridge, C., & Kawanami, H. (Red.), *Religions in the Modern World: Traditions and Transformations*, 3 leid., (p. 551-570). Taylor and Francis AS.
- Deacon, E., & Willemse, M. (2015). *Experiencing a sense of calling : the influence of meaningful work on teachers' work attitudes*. SA Journal of Industrial Psychology, 41(1), 1–9. <https://doi.org/10.4102/sajip.v41i1.1274>
- Dirsa, A., Anggreni BP, S., Diananseri, C., & Setiawan, I. (2022). *Teacher Role as Professional Educator in School Environment*. International Journal of Science Education and Cultural Studies, 1(1), 32–41. <https://doi.org/10.58291/ijsecs.v1n1.25>
- Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2011). *Teaching and Researching Motivation*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315833750>
- Edinger, S. K., & Edinger, M. J. (2018). *Improving Teacher Job Satisfaction: The Roles of Social Capital, Teacher Efficacy, and Support*. The Journal of Psychology, 152(8), 573–593. <https://doi.org/10.1080/00223980.2018.1489364>
- Gaižauskaitė, I., & Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. Mykolo Romerio universitetas. Registrų centras.
- Gervytė, D. (2019). *Asumcionistinis ugdymas mokykloje: testinimas ir kaita*. Vilniaus universiteto leidykla.
- Gleeson, J., O’Gorman, J., & O’Neill, M. (2023). *The identity of Catholic schools as seen by teachers in Catholic schools in Queensland, Australia*. International Studies in Catholic Education, 15(2), 95–116. <https://doi.org/10.1080/19422539.2020.1717194>
- Goštautas, J. M. (2024 m. spalio 10 d.). *Dievas, krikščionis, sekuliarizacija*. BERNARDINAI.LT. <https://www.bernardinai.lt/dievas-krikscionis-sekuliarizacija/>
- Halstead, J. M., & Taylor, M. J. (1996). *Values in Education and Education in Values*. Falmer Press, Taylor & Francis, Inc. <https://doi.org/10.4324/9780203973554>
- Han, J., & Yin, H. (2016). *Teacher motivation: Definition, research development and implications for teachers*. Cogent Education, 3(1). <https://doi.org/10.1080/2331186X.2016.1217819>
- Herzberg, F. (1964). *The motivation-hygiene concept and problems of manpower*. Personnel Administration, 27(1), 3–7. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
- Jordanov, K. (2016). *The Teacher as a Creator of the Learning Atmosphere*. ELTAM JOURNAL, 3, 8th Eltam-Iatefl-Tesol International Biannual Conference.
- Juškienė, V. (2006). *Katalikiškosios mokyklos etoso įtaka šeimos vertybių ugdymui(si)*. Krikščioniška šeima ir visuomenė. Tiltai.

- Juškienė, V. (2007). *Katalikiškoji mokykla, kaip edukacinis reiškiny*s. Krikščionybės ir kultūros paralelės : Tiltai.
- Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. (1988). *Religinė katalikiškos mokyklos auklėjimo dimensija* (S. Tamkevičius, Vert.). Lietuvos katechetikos centras.
- Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. (1997 m. gruodžio 28 d.). *Katalikiškoji mokykla ant trečiojo tūkstantmečio slenksčio*. http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/katalikiskoji-mokykla.html
- Katalikiškojo ugdymo kongregacija. (2022 m. vasario 25 d.). *The Identity of The Catholic School for a Culture of Dialogue*. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20220125_istruzione-identita-scuola-cattolica_en.html
- Katalikų Bažnyčios katekizmas (KBK). (2015). <https://katekizmas.lt>
- Klimenka, G. E. (2014 m. gruodžio 4 d.). *Atsakymas į plakatą „Krikščioniškam tikėjimui prieštaraujantys ženklai“*. BERNARDINAI.LT. <https://www.bernardinai.lt/2014-11-30-gabrielius-e-klimenka-atsakymas-i-plakata-krikscioniskam-tikejimui-priestaraujantys-zenklai/>
- Kračius, V. (2021). *Muzikos mokyklų mokytojų darbo motyvacija*. Lietuvos muzikos ir teatro akademija.
- Kratavičienė, R. (2014). *Studentų asmenybės bruožų ir akademiinių pasiekimų sąsajos*. Ugdymo psichologija, t. 25, 74–91.
- Kuznecovienė, J. (2011). *Sekuliarizacijos teorija : diskusijos, transformacijos ir atsisveikinimai*. Kultūra ir visuomenė, 2(3), 11–24.
- Kuznecovienė, J., Ališauskienė, M., Schröder, W. I, & Glodenis, D. (2013). Katalikiškas religingumas Lietuvoje: nuo ortodoksiškumo iki simboliškumo. Iš Ališauskienė, M., & Kuznecovienė, J. (Red.), *Religija ir visuomenė: teorinės įžvalgos ir kasdienės praktikos* (p. 188–209). Vytauto Didžiojo universitetas.
- Labokas, J. (2022). *Šiuolaikinės katalikiškojo ugdymo diskurso transformacijos: teminė Bažnyčios dokumentų analizė*. Acta Paedagogica Vilnensia. <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2022.48.10>
- Lapsley, D., & Kelley, K. (2022). *On the Catholic Identity of Students and Schools: Value Propositions for Catholic Education*. Journal of Catholic Education, 25(1), 159-. <https://doi.org/10.15365/joce.2501072022>
- Laumenskaitė, E., & Petkevičiūtė, N. (2004). *Asmeninė motyvacija kaip profesinės karjeros pagrindas*. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos 8, 71–83. Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.

- Leonas XIV (2025 m. gegužės 15 d.). *To the Brothers of the Christian Schools*. The Holy See. <https://www.vatican.va/content/leo-xiv/en/speeches/2025/may/documents/20250515-fratelli-scuole-cristiane.html>
- Lichtman, M. (2008). *Qualitative research in education. A user's guide*. Sage publications.
- Lietuvos katalikiškojo ugdymo asociacija. (2025). <https://lkua.lt>
- Lynn, M. L., Naughton, M. J., & VanderVeen, S. (2011). *Connecting religion and work: Patterns and influences of work-faith integration*. Human Relations (New York), 64(5), 675–701. <https://doi.org/10.1177/0018726710386396>
- Liobikienė, N. (2021 m. spalio 10 d.). *Perduodi tai, ką turi*. ARTUMA. <https://artuma.lt/archyvas/rinkiniai/show/perduodi-tai-ka-turi>
- Lopes, J., & Oliveira, C. (2020). *Teacher and school determinants of teacher job satisfaction: a multilevel analysis*. School Effectiveness and School Improvement, 31(4), 641–659. <https://doi.org/10.1080/09243453.2020.1764593>
- Lrytas.lt. (2023 m. gruodžio 6 d.). *Skelbia naujausius švietimo reitingus: gimnazijų bei aukštųjų mokyklų lyderiai, naujovės ir neraminantys signalai*. LRYTAS.LT. <https://www.lrytas.lt/lietuvosdiena/svietimas/2023/12/06/news/skelbia-naujausius-svietimo-reitingus-gimnaziju-bei-aukstuju-mokyklu-lyderiai-naujoves-ir-neraminantys-signalai-29444373>
- Lrytas.lt. (2024 m. gruodžio 4 d.). *Skelbia naujausius švietimo reitingus: kokia situacija šiomet ir kur išmoko geriausiai*. LRYTAS.LT. <https://www.lrytas.lt/lietuvosdiena/svietimas/2024/12/04/news/skelbia-naujausius-svietimo-reitingus-kokia-situacija-siomet-ir-kur-ismoko-geriausiai--35463907>
- LRS. (1991). *Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas*. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
- Maceina, A. (1990). *Religijos filosofija*. Katalikų pasaulio leidiniai.
- Maceina, A., & Grauslys, A. (1985). *Dievas ir laisvė : religijos filosofijos studija*. Ateitis.
- Mankevičius, E. (2022). *Katalikiškos mokyklos tapatybė Šv. Juozapo mokyklos mokytojų požiūriu*. Vilniaus universitetas.
- Maslow, A. H. (1943). *A theory of human motivation*. Psychological Review, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- McClelland, D. C. (1965). *Toward a theory of motive acquisition*. American Psychologist, 20(5), 321–333. <https://doi.org/10.1037/h0022225>
- McGregor, P. J. (2024). *Enhancing Catholic School Identity: Shedding More Light*. The Irish Theological Quarterly, 89(1), 20–40. <https://doi.org/10.1177/00211400231213405>

- McWilliams, K. (2021). *Identity and Image: The Process of Cultivating Perceptions of Secondary Schools*. Educational Leadership Theses, Dissertations, and Student Creative Activity, 17.
- Merkys, G., Bubelienė, D., & Bitaitis, D. (2019). *Mokyklos kultūros raiška ir formavimo prielaidos skirtingo tipo švietimo įstaigose*. SOTER: religijos mokslo žurnalas, 99(71), 35–53. [https://doi.org/10.7220/2335-8785.71\(99\).3](https://doi.org/10.7220/2335-8785.71(99).3)
- Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. (n.d.). Tapatybė. Iš *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Žiūrėta 2025 m. gegužės 12 d., <https://www.vle.lt/straipsnis/tapatybe/>
- Neidhart, H., & Lamb, J. T. (2016). *Australian Catholic Schools Today: School Identity and Leadership Formation*. Catholic Education, 19(3), 49-. <https://doi.org/10.15365/joce.1903042016>
- Nowakowski, P. (2015). *Virtues and their role in education*. Społeczeństwo i Rodzina. 42, 7–21.
- Ortan, F., Simut, C., & Simut, R. (2021). *Self-Efficacy, Job Satisfaction and Teacher Well-Being in the K-12 Educational System*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 18(23). <https://doi.org/10.3390/ijerph182312763>
- Osberg, L. (1993). *Fishing in Different Pools: Job-Search Strategies and Job-Finding Success in Canada in the Early 1980s*. Journal of Labor Economics, 11(2), 348–386. <https://doi.org/10.1086/298300>
- Palmer, P. J. (1998). *The courage to teach*. CA: Jossey-Bass.
- Paurienė, G., & Žemaitaitytė, I. (2020). *Mokytojų pašaukimo vaidmuo efektyvinant švietimo sistemą*. Acta paedagogica Vilnensia, 45, 145–159. <https://doi.org/10.15388/ActPaed.45.9>
- Pijus XI. (1929 m. gruodžio 31 d.). *Divini illius magistri*. The Holy See. https://www.vatican.va/content/pius-xi/en/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_31121929_divini-illius-magistri.html
- Pranciškus. (2013). *Apaštališkasis paraginimas Evangelii Gaudium apie Evangelijos skelbimą šiuolaikiniame pasaulyje*. https://eis.katalikai.lt/vb/popieziai/pranciskus/ap-paragininimai/2013-11-24_evangelii-gaudium
- Pranciškus. (2019). *Global Compact on Education*. <https://www.educationglobalcompact.org>
- Pranciškus. (2024 m. vasario 1 d.). *Greeting of His Holiness Pope Francis to The President and Board of Trustees of The University of Notre Dame, Indiana, U.S.A.* The Holy See. <https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2024/february/documents/20240201-university-indiana.html>
- Pranciškus. (2024 m. gegužės 9 d.). *Bulė Spes non confundit dėl eilinio 2025 m. Jubiliejaus paskelbimo*. <https://jubiliejus2025.katalikai.lt/apie/bule>

- Popławska, A., Bocharova, O., & Melnik, I. (2023). *Teacher as the Creator of Educational Space of Support and Development of Students' Abilities and Talents*. *Prima Educatione*, 7, 23–37. 10.17951/pe.2023.7.23-37.
- Pratt., M. G., Schultz, M., Ashforth, B. E., & Ravasi, D. (2016). Conclusion: On the Identity of Organizational Identity looking backward toward the future. Iš Pratt., M. G., Schultz, M., Ashforth, B. E., & Ravasi, D. (Red.), *The Oxford handbook of organizational identity* (p. 494–500). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199689576.013.24>
- Ratzinger, J. (2008). *Krikščionybės įvadas* (G. Žukas, Vert.). Katalikų pasaulio leidiniai. (Originalas publikuotas 2005 m.)
- Reay, D. (2010). *The Play of Power and Identity in Schools and Classrooms*. University of Cambridge.
- Ričkus, P. (2024). *Tikybės mokytojų profesinės tapatybės formavimo(si) patirtys*. Vytauto Didžiojo universitetas.
- Rupšienė, L., & Gustienė, D. (2005). *Gimnazijos pedagogų darbo motyvavimas*. *Pedagogika*, 80, 21–28. <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367156716084/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
- Saulius, V. (2007). *Jėzuitų gimnazijų mokinių vertybinės nuostatos kaip jėzuitų ugdymo sistemos įkūnijimo mokyklose rezultatas*. Vilniaus pedagoginis universitetas.
- Sibley, D. (1995). *Geographies of Exclusion: Society and Difference in the West*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203430545>
- Sinclair, C. (2008). *Initial and changing student teacher motivation and commitment to teaching*. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36(2), 79–104. <https://doi.org/10.1080/13598660801971658>
- Srivastava, A. (2016). *Creating the Creators*. *Voice of Research*, 5(3), 10–11.
- Stevens, L. M. (2001). School ethos. A basis for school development. Iš Letschert, J. (Red.), *Turning the perspective. New outlooks for education* (p. 102–116). CIDREE/SLO.
- Sultmann, W., & Brown, R. (2014). *Catholic school identity and the new evangelization*. *Journal of Religious Education*, 62, 1–13.
- Survutaitė, D. (2016). *Mokyklos kultūros raiška*. Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.
- Šalkauskienė, R. (2012). *Krikščioniškos antropologijos principai Šv. Juozapo mokyklos strategijoje*. Lietuvos edukologijos universitetas.
- Šikšnienė, V. (2011). *Gimnazijos ir šeimos bendradarbiavimo kokybės valdymas*. Vilniaus pedagoginis universitetas.

- Šilinskas, G., & Raižienė, S. (2024). *Why Do You Work as a Teacher? Associations Between Teachers' Work Motivation, Teaching Quality, and Well-being*. *Psichologija*, 69, 48–58. <https://doi.org/10.15388/Psichol.2023.69.3>
- ŠMSM. (2009). *Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimo tvarkos aprašas*. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.340885>
- ŠMSM. (2012). *Katalikiškojo ugdymo sistemos samprata*. <https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/kiti/Katalikiskojougdymosistemossamprata.pdf>
- Šventasis Raštas. *Senasis ir Naujasis Testamentas*. (2022). Lietuvos Vyskupų konferencija.
- Šv. Juozapo mokykla. (2025). <https://juozapomokykla.lt>
- Valstybės duomenų agentūra. (n.d.). Lietuvos Respublikos 2021 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai. Iš *Oficialiosios statistikos portalas*. Žiūrėta 2025 m. gegužės 12 d., <https://osp.stat.gov.lt/2021-gyventoju-ir-bustu-surasymo-rezultatai/tautybe-gimtoji-kalba-ir-tikyba>
- van Kessel, C., Jacobs, N., Catena, F., & Edmondson, K. (2022). *Responding to Worldview Threats in the Classroom: An Exploratory Study of Preservice Teachers*. *Journal of Teacher Education*, 73(1), 97–109. <https://doi.org/10.1177/00224871211051991>
- Vasiliauskas, R. (2005). *Vertybių ugdymo teoriniai ir praktiniai aspektai*. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 14, 8–17.
- Vatican News. (2019 m. lapkričio 9 d.). *Popiežius įteikė Ratzingerio premiją filosofui Taylorui ir teologui Béré SJ*. VATICAN NEWS. <https://www.vaticannews.va/lt/popiezius/news/2019-11/popiezius-iteike-ratzingerio-premija-taylorui-ir-bere.html>
- Visuotinis Vatikano II Susirinkimas. (1965 m. spalio 28 d.) *Krikščioniškojo auklėjimo deklaracija Gravissimum educationis*. https://eis.katalikai.lt/vb/susirinkimai/vatikano_ii/deklaracijos/gravissimum-educationis
- Weber, A., & Mahringer, H. (2008). *Choice and success of job search methods*. *Empirical Economics*, 35(1), 153–178. <https://doi.org/10.1007/s00181-007-0148-z>
- Wilson, B. (1998). *Secularization Thesis: Criticism and Rebuttals*. Iš Laermans, R., Wilson, B.R., Dobbelaere, K., & Billiet, J. (Red.), *Secularization and Social Integration: Papers in Honor of Karel Dobbelaere* (p. 45–65). Leuven University Press.
- Wrzesniewski, A., McCauley, C., Rozin, P., & Schwartz, B. (1997). *Jobs, careers, and callings: People's relations to their work*. *Journal of Research in Personality*, 31, 21–33. <https://doi.org/10.1006/jrpe.1997.2162>
- Žiliukaitė, R., & Stonkuvienė, I. (2024). *Lietuvos streikuojančių mokytojų portretas*. *Acta Paedagogica Vilnensia*. <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2024.52.9>

Žydžiūnaitė, V., & Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai : principai ir metodai : vadovėlis socialinių mokslų studijų programų studentams*. Vaga.

Priedai

Priedas Nr. 1

Interviu klausimynas

Patirtis nekatalikiškoje mokykloje
1. Kiek laiko dirbote / dirbate nekatalikiškoje mokykloje?
2. (<i>Jeigu nebedirba</i>) Kodėl nusprendėte išeiti iš darbo nekatalikiškoje mokykloje?
3. Kodėl nusprendėte dirbti ir valstybinėje, ir katalikiškoje mokykloje?
4. Kokius esminius skirtumus pastebite nekatalikiškoje mokykloje? Ar galėtumėte pateikti konkrečių savo patirties pavyzdžių, per kuriuos atsiskleidžia nekatalikiškos mokyklos bruožai?
5. Kaip skiriasi Jūsų, kaip pedagogo, vertinimas nekatalikiškoje mokykloje? O kaip žmogaus?
6. Ar nekatalikiškoje mokykloje galėdavote atvirai parodyti savo religinius įsitikinimus?
7. Ką labiausiai vertinate/vertinote, dirbdamas (-a) nekatalikiškoje mokykloje?

Patirtis katalikiškoje mokykloje
1. Kokios priežastys / aplinkybės lėmė, kad pasirinkote darbą katalikiškoje mokykloje?
2. Kaip apibrėžtumėte, kas yra katalikiška mokykla?
3. Ką reiškia būti mokytoju katalikiškoje mokykloje? Kaip jūs asmeniškai prisidedate prie mokyklos tapatybės formavimo?
4. Reflektuodamas (-a) patirtį skirtingose mokyklose pasakykite, kokie esminiai katalikiškos mokyklos skirtumai?
5. Kokius religinius ženklus, praktikas matote savo darbovietėje? Kaip vertinate tai?
6. Kurios liturginio šventimo formos (būdai, tradicijos) labiausiai pasitarnauja mokyklos katalikiškajai tapatybei? Kodėl jos?
7. Ar praktikuojate tikėjimą už mokyklos ribų? Kaip tą darote? Kaip mokykla padeda augti tikėjimu?
8. Ką labiausiai vertinate, dirbdamas katalikiškoje mokykloje?

Tapatybė
1. Kaip galėtumėte apibrėžti, kas yra tapatybė?
2. Kas ir kaip kuria mokyklos tapatybę?

3. Su mokyklos tapatybe labiausiai yra siejamos vertybės: kokias Jūs išskirtumėte ir kodėl būtent šias?
4. Kokios trys katalikiškos vertybės ugdyme yra svarbiausios? Kodėl pasirinkote jas?
5. Kokią žinutę per savo unikalią tapatybę siunčia Jūsų ugdymo įstaiga kitoms mokykloms?

Pedagogo tapsmas ir santykis su katalikiška mokykla
1. Kaip apibūdintumėte savo pasaulėžiūrą? Ar ji labiau artima katalikiškai tradicijai, ar pasaulietiskai perspektyvai?
2. Kaip manote ar tikėjimas (arba jo nebuvimas) gali turėti įtakos darbui katalikiškoje mokykloje?
3. Ar esate kada nors jautęs (-usi), kad jūsų asmeniniai įsitikinimai prieštarauja mokyklos vertybėms? Jeigu taip, kaip tokiose situacijose elgėtės?
4. Ar teko susidurti su situacijomis, kai reikėjo permąstyti savo požiūrį į tikėjimą ar mokyklos vertybes? Kokios jos?
5. Kaip jūsų asmeniniai įsitikinimai, pasaulėžiūra veikia jūsų profesinę veiklą katalikiškoje mokykloje?

Mokyklos bendruomenė ir vertybiniai iššūkiai
1. Kaip vertintumėte kolegų arba mokinių pasaulėžiūrą, santykį su katalikiškos mokyklos vertybėmis, pozicija?
2. Koks yra mokinių santykis su katalikiška mokykla? Kuo skiriasi mokytojo ir mokinio požiūris į pasaulį katalikiškoje mokykloje?
3. Kokius skirtumus pastebite tarp mokinių ar mokytojų, kurie atėjo į mokyklą, vedini tikėjimo, ir tų, kurie atėjo dėl kitų priežasčių?
4. Kaip reaguojate į situacijas, kai mokinio arba kolegos asmeniniai įsitikinimai kerta su mokyklos vertybėmis arba pozicija?
5. Koks mokytojo vaidmuo katalikiškoje mokykloje?
6. Ką, jūsų nuomone, turėtų užtikrinti mokykla pedagogui darbui?
7. Kuo mokytojas turėtų prisidėti prie mokyklos veiklos plačiausiaja prasme?